

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРАСНОАРМІЙСЬКИЙ ІНДУСТРІАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ
ДЕРЖАВНОГО ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
і завдання до практичних занять
з дисципліни «Інвестування»

Розглянуто на засіданні
кафедри економіки і менеджменту
протокол №__ від _____ 2009р.

Затверджено на засіданні
навчально-видавничої ради ДонНТУ
протокол №__ від _____ 2009р.

Красноармійськ 2009

Методичні рекомендації і завдання до практичних занять з дисципліни «Інвестування»/ уклад. Л.В.Іваненко, Ю.Ю.Моїсєєва – Красноармійськ: КІІ ДВНЗ ДонНТУ. – 2009. – 73с.

Методичні рекомендації спрямовані на ознайомлення студентів з основами інвестиційної діяльності, загальними підходами до прийняття інвестиційних рішень. Рекомендації містять обсяг та структуру курсу, перелік тем, методичні поради щодо підготовки студентів, плани і завдання до практичних занять, критерії оцінки модульних та екзаменаційних робіт. Методичні рекомендації призначені для викладачів і студентів, які навчаються за освітньо-професійною програмою бакалавра напряму підготовки «Економіка підприємства».

Рецензент:

О.О.Школяренко к.е.н., доцент кафедри ЕіМ КІІ ДонНТУ

Укладачі:

Л.В.Іваненко, ст..викладач каф. ЕіМ КІІ ДонНТУ

Ю.Ю.Моїсєєва, ас. каф. ЕіМ КІІ ДонНТУ

Відповідальний за випуск:

С.М. Лисенко, к.е.н., доцент, зав.каф. ЕіМ КІІ ДонНТУ

© Л.В.Іваненко, 2009

© Ю.Ю.Моїсєєва, 2009

©Кафедра економіки і менеджменту КІІ ДВНЗ ДонНТУ, 2009

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП	4
1. ОБСЯГ ТА СТРУКТУРА КУРСУ	5
2. ТЕМАТИЧНИЙ ЗМІСТ ЛЕКЦІЙНОГО КУРСУ	6
3. ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	8
4. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ	68
5. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ МОДУЛЬНИХ ТА ЕКЗАМЕНАЦІЙНИХ РОБІТ СТУДЕНТІВ	70
6. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИЙ ТА ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	71

ВСТУП

У сучасному світі різноманітних і складних економічних процесів і взаємин між громадянами, підприємствами, фінансовими інститутами, державами на внутрішньому й зовнішньому ринках гострою проблемою є ефективно вкладення капіталу з метою його збільшення, або інвестування. Будь-яке вкладення капіталу в яку-небудь справу для інвестиційного проекту здійснюється лише тоді, коли воно сприяє досягненню поставлених, насамперед економічних цілей, коли підприємство, фірма або підприємець планують через якийсь час не тільки відшкодувати пущений в оборот капітал, але й одержати, крім цього, певний прибуток. Так, інвестиції в широкому розумінні являють собою вкладення коштів і ресурсів з метою наступного їхнього збільшення і одержання економічного ефекту або іншого запланованого результату (соціального, екологічного та іншого ефектів). Тому такі вкладення повинні здійснюватися на умовах платності, терміновості та зворотності.

Засобами вирішення проблем, що стоять перед підприємством, при досягненні інвестиційних цілей є альтернативні інвестиційні можливості. Звичайно необхідно зробити вибір на користь одного або декількох проектів, ґрунтуючись на певних критеріях. Альтернативні проекти по черзі порівнюють один з одним і вибирають кращий з них з погляду прибутковості і безпеки для інвесторів. Для цього використовують різні формалізовані і неформалізовані методи. Активність інвестиційної діяльності залежить також від різних факторів: видів інвестицій, вартості інвестиційних проектів, ризику, пов'язаного з прийняттям рішень, обмеженість ресурсів та ін.

Метою вивчення дисципліни «Інвестування» – формування теоретичної та методологічної бази, необхідної для оволодіння практикою використання фінансових інструментів для залучення інвестицій; вироблення вміння оцінювати й аналізувати інвестиційну політику, що проводиться в країні, інвестиційні портфелі та інвестиційні проекти.

1. ОБСЯГ ТА СТРУКТУРА КУРСУ

Відповідно до навчального плану обсяг курсу «Інвестування» складає 108 годин, який включає лекційні та практичні заняття, а також самостійну роботу студентів на опрацювання лекцій і підготовку до практичних занять. Тематичний зміст та структура курсу для студентів денної форми навчання представлена в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1. –

Тематичний зміст та структура курсу студентів денної форми навчання

№ теми	Назва теми або вид завдань	Загалом	Денна форма навчання								
			аудиторні			самостійна робота студентів					контрольні заходи
			всього	лекцій	практичних	всього	Опрацювання лекцій	Підготовка до практичних	Опрацювання розділів, що не викладаються	Індивідуальні завдання	
1	Методологічні основи інвестування	5,5	4	2	2	1,5	1	0,5			
2	Суб'єкти й об'єкти інвестиційної діяльності	5,5	4	2	2	1,5	1	0,5			
3	Фінансові інвестиції	12	8	4	4	4	2	2			
4	Реальна форма інвестицій	12	8	4	4	4	2	2			
5	Інноваційна форма інвестицій	7	4	2	2	3	2	1			
6	Залучення іноземного капіталу	7	4	2	2	3	2	1			
	Підготовка до модульного контролю 1	4	-			4					4
7	Обґрунтування доцільності інвестування	13	8	4	4	5	3	2			
8	Інвестиційні ризики	10	6	2	4	4	2	2			
9	Інвестиційне проектування	10	6	4	2	4	3	1			
10	Фінансове забезпечення інвестиційного процесу	6	4	2	2	2	1	1			
11	Менеджмент інвестицій	6	4	2	2	2	1	1			
12	Організаційно-правове регулювання взаємодії суб'єктів інвестиційної діяльності	6	4	2	2	2	1	1			
	Підготовка до модульного контролю 2	4	-			4					4
	Всього	108		32	32		21	15			8

2. ТЕМАТИЧНИЙ ЗМІСТ ЛЕКЦІЙНОГО КУРСУ

Тема 1. Методологічні основи інвестування

Сутність інвестицій. Склад цінностей, що відносяться до інвестицій. Сутність інвестиційної діяльності. Форми інвестицій. Класифікація інвестицій. Інвестиційний процес у державі з ринковою економікою. Інвестиційний клімат. Чинники, що роблять сприятливим інвестиційний клімат: інвестиційна активність населення; правове поле та політична воля адміністрації; рівень розвитку продуктивних сил та інфраструктури ринку інвестицій; стан фінансово-кредитної системи. Шляхи активізації інвестування. Напрями створення сприятливих умов інвестування.

Тема 2. Суб'єкти й об'єкти інвестиційної діяльності

Держава як суб'єкт інвестиційної діяльності. Форми прямого та опосередкованого впливу держави на інвестування. Вплив на інвестиційну діяльність державних інститутів. Фінансово-кредитна система України. Фінансове посередництво. Банківське і небанківське фінансове посередництво. Участь в інвестуванні банків, інвестиційних фондів і компаній, довірчих товариств, страхових компаній і пенсійних фондів. Функціональні учасники інвестиційної діяльності. Суб'єкти господарської діяльності як суб'єкти інвестиційної діяльності. Типи господарських утворень, що займаються інвестиційною діяльністю.

Тема 3. Фінансові інвестиції

Ринок цінних паперів і його учасники. Основні учасники ринку цінних паперів: інвестори, емітенти, брокери, дилери, інститути-регулятори. Інфраструктурні учасники ринку цінних паперів: депозитарії, зберігачі, реєстратори, розрахункові-клірингові установи. Оцінка цінних паперів. Рейтингова оцінка акцій та облігацій. Визначення курсової вартості і дохідності цінних паперів. Основні інвестиційні цілі цінних паперів. Стратегії інвесторів на ринку цінних паперів. Фондова біржа. Біржові індекси. Індекси, що розраховуються на фондовому ринку України. Фондовий ринок України та напрями його розвитку.

Тема 4. Реальна форма інвестицій

Сутність реальних інвестицій, їх структура. Показники, що характеризують реальні інвестиції. Капітальні вкладення. Джерела фінансування капітальних вкладень. Інвестиції в основний капітал. Оцінка об'єктів нерухомості. Інвестування оборотного капіталу.

Тема 5. Інноваційна форма інвестицій

Сутність інновацій та інноваційної діяльності. Форми здійснення інноваційних інвестицій. Напрями процесу управління інноваціями. Інноваційні стратегії підприємства. Державна підтримка інновацій. Оподаткування в галузі інноваційної діяльності.

Сутність венчурного підприємництва. Типи венчурних фірм. Джерела

венчурного капіталу. Венчурний бізнес в Україні. Інтелектуальні інвестиції. Інтелектуальна власність. Об'єкти інтелектуальних інвестицій. Форми здійснення інтелектуальних інвестицій.

Тема 6. Залучення іноземного капіталу

Сутність іноземних інвестицій та їх необхідність для країни — реципієнта капіталу. Структура іноземних інвестицій. Форми та види прямих іноземних інвестицій. Критерії привабливості країни для іноземного інвестора.

Державне правове регулювання іноземного інвестування в Україні. Його становлення і розвиток. Іноземне інвестування в Україні. Сучасний стан і проблеми іноземних інвестицій в Україні.

Спеціальні (вільні) економічні зони (СЕЗ) та їхня роль щодо залучення іноземних інвестицій. Нормативна база створення та діяльності спеціальних (вільних) зон. Сучасний стан в Україні. Інститути міжнародної інвестиційної діяльності та їхній вплив на економіку України. Група Світового банку. Системні та інвестиційні проекти Міжнародного банку реконструкцій та розвитку (МБРР) в Україні. Міжнародний валютний фонд та економічна політика України. Європейські інвестиційні інститути. Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) і його вплив на розвиток малого бізнесу в Україні.

Модульний контроль 2

Тема 7. Обґрунтування доцільності інвестування

Методи інвестиційного аналізу. Прогнозування грошових потоків, часова теорія грошей. Ануїтет та його використання в оцінці доцільності інвестицій. Еквівалентність ставок в інвестиційному аналізі. Фінансово-математичні засади інвестиційного проектування. Статичні та динамічні методи оцінки доцільності інвестицій.

Тема 8. Інвестиційні ризики

Суть інвестиційного ризику. Види, концепція і вимірювання інвестиційних ризиків. Методи дослідження ризиків інвестування. Врахування інфляції в прийнятті інвестиційних рішень. Методи мінімізації та запобігання ризиків.

Тема 9. Інвестиційне проектування

Мотивація інвестиційної діяльності. Інвестиційний проект та його особливості. Класифікація інвестиційних проектів. Життєвий цикл інвестиційного проекту. Етапи експертизи інвестиційного проекту. Техніко-економічне обґрунтування інвестиційних проектів. Формування грошових потоків проекту.

Тема 10. Фінансове забезпечення інвестиційного процесу

Фінансові ресурси інвестування. Фінансові інструменти і фінансовий інжиніринг. Способи залучення капіталу. Прогнозування структури джерел інвестування. Власні, позичкові і залучені кошти. Позитивні і негативні сторони використання різних джерел інвестиційних ресурсів.

Тема 11. Менеджмент інвестицій

Поняття «інвестиційна стратегія», її роль в ефективному управлінні компанією. Принципи і послідовність розроблення інвестиційної стратегії. Критерії оцінки інвестиційної стратегії компанії. Основи формування інвестиційного портфелю.

Індикативне планування інвестицій. Методи індикативного планування інвестицій. Планування інвестиційної стратегії підприємств та інших суб'єктів господарювання. Стратегія бізнес-плану, його розділи та показники.

Тема 12. Організаційно-правове регулювання взаємодії суб'єктів інвестиційної діяльності

Способи реалізації інвестиційних проектів. Договори (контракти), що регулюють інвестиційний процес. Міжнародні угоди щодо інвестування та захисту інвестицій. Поняття про тендери. Тендерна документація, принципи її опрацювання. Ціна та механізм ціноутворення в інвестиційній діяльності.

3. ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Модульний контроль 1

Практичне заняття 1

ТЕМА: МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ІНВЕСТУВАННЯ (2ГОДИНИ)

Мета: систематизація загальних теоретичних уявлень про економічну сутність інвестицій, узагальнення сучасних наукових поглядів на їх визначення у розвитку економіки; узагальнення основних підходів та ознак класифікації інвестицій.

План:

1. Короткий огляд вивченого лекційного матеріалу.

2. Виконання вправ:

2.1. Відповісти на питання:

1) В чому полягає економічна сутність інвестицій?

2) За якими ознаками класифікують інвестиції та які основні різновиди виділяються?

3) Назвіть основні фактори, що визначають обсяг інвестиційного попиту.

4) Як впливає співвідношення між інвестиціями та заощадженнями на макрорівні на розвиток країни?

5) У чому полягає специфіка ринкової моделі реалізації інвестиційного процесу? Які основні етапи інвестиційного процесу?

2.2. Дати визначення наведених термінів та понять:

<i>інвестиції</i>	<i>інвестиційна діяльність</i>
-------------------	--------------------------------

<i>інвестиційна політика</i>	<i>інвестиційна сфера</i>
<i>інвестиційне середовище</i>	<i>інвестиційний процес</i>
<i>інвестування</i>	<i>інвестиційний ринок</i>
<i>інвестиційний цикл</i>	<i>інвестор</i>
<i>учасник інвестиційного процесу</i>	<i>суб'єкт інвестиційної діяльності</i>

2.3. Вибрати вірні відповіді на запитання тестів:

1. Послідовне протікання процесів вкладення капіталу та отримання вигід характеризується тим, що

- а) отримання вигід від вкладеного капіталу відбувається в ході його вкладення ще до освоєння капіталу у повному обсязі;
- б) отримання вигід від вкладеного капіталу відбувається тільки після освоєння капіталу у повному обсязі;
- в) отримання вигід від вкладеного капіталу відбувається через певний проміжок часу від моменту освоєння капіталу у повному обсязі, який залежить здебільшого від тривалості та складності створення відповідного об'єкту;
- г) отримання вигід від вкладеного капіталу не пов'язане з процесом його освоєння.

2. Обмін певної сьогоденньої вартості придбання фінансових або реальних активів на, можливо невизначену, майбутню вартість — це тлумачення "інвестицій" відповідно до:

- а) міжнародного підходу;
- б) мікроекономічного підходу;
- в) згідно з законодавством України;
- г) підхід відповідно до фінансової теорії.

3. Який вид інвестицій передбачає придбання капітальних або фінансових активів за рахунок доходу (прибутку), отриманого від інвестиційних операцій:

- а) капітальні інвестиції;
- б) прямі інвестиції;
- в) реінвестиції;
- г) портфельні інвестиції.

4. Сукупність підприємств і установ, продукція або послуги яких сприяють реалізації інвестицій називається:

- а) інвестиційною сферою;
- б) інвестиційним ринком;
- в) інвестиційним комплексом;
- г) інвестиційною інфраструктурою.

5. Мета вкладання капіталу:

- а) отримання прибутку;
- б) забезпечення основними фондами;
- в) сприяння розвитку підприємства;
- г) отримання прибутку, економічного та соціального ефекту.

6. До форм часової послідовності перебігу процесів вкладання коштів та отримання прибутку від інвестицій належать:

- а) інтервальна, паралельна, послідовна;
- б) послідовна, паралельна, змішана;
- в) короткострокова, середньострокова, довгострокова;
- г) погодинна, помісячна, квартална, річна.

7. Чисті інвестиції розраховуються як:

- а) валові інвестиції "мінус" амортизаційні відрахування;
- б) окремі складові чистого національного продукту;
- й) загальна сума інвестицій зменшена на суму податків;
- г) загальна сума інвестицій зменшена на плату за користування кредитом.

8. За об'єктами вкладання розрізняють інвестиції:

- а) прямі та непрямі;
- б) короткострокові та довгострокові;
- в) приватні, державні та змішані;
- г) реальні та фінансові.

9. За характером участі в інвестуванні виділяють інвестиції:

- а) прямі та непрямі;
- б) короткострокові та довгострокові;
- в) приватні, державні та змішані;
- г) реальні та фінансові.

10. За формами власності інвесторів вирізняють інвестиції:

- а) прямі та непрямі;
- б) короткострокові та довгострокові;
- в) приватні, державні та змішані;
- г) приватні, державні, колективні, казенні.

11. За періодом інвестування вирізняють інвестиції:

- а) оперативні, річні, кварталні;
- б) короткострокові та довгострокові;
- в) приватні, державні та змішані;
- г) реальні та фінансові.

12. За регіональною ознакою розрізняють інвестиції:

- а) місцеві, районні, міські, обласні;
- б) на міжнародному ринку та всередині країни;
- в) реальні та фінансові;
- г) прямі та непрямі.

13. Капітальні вкладення являють собою вкладення:

- а) в основні фонди та оборотні засоби;
- б) у фінансові інструменти;
- в) у нематеріальні активи;

г) в основні фонди.

14. Інвестиції є вкладанням лише у формі:

- а) грошових коштів та цінних паперів;
- б) грошових коштів, рухомого та нерухомого майна, фінансових інструментів, нематеріальних активів;
- в) обладнання, грошових коштів та нематеріальних активів;
- г) грошових коштів.

15. За відношенням до підприємства-інвестора розрізняють інвестиції:

- а) внутрішні та зовнішні;
- б) реальні та фінансові;
- в) прямі т. непрямі;
- г) приватні, державні, іноземні та спільні.

16. За характером використання капіталу в інвестиційному процесі розрізняють інвестиції:

- а) прямі та непрямі;
- б) реальні та фінансові;
- в) первинні, реінвестиції, дезінвестиції;
- г) в обладнання та нематеріальні активи.

17. За сумісністю здійснення вирізняють інвестиції:

- а) реальні та фінансові;
- б) незалежні, взаємозалежні, взаємовиключні;
- в) високодохідні та низько доходні;
- г) високоліквідні, середньоліквідні та низьколіквідні.

18. За ступенем залежності від доходів розрізняють інвестиції:

- а) похідні та автономні;
- б) незалежні, взаємозалежні, взаємовиключні;
- в) високодохідні та низькодохідні;
- г) високоліквідні, середньоліквідні та низьколіквідні.

19. Якщо інвестиції не можуть бути реалізовані самостійно (а лише у складі цілісного майнового комплексу), то вони:

- а) низьколіквідні;
- б) неліквідні;
- в) високо ризиковані;
- г) низько доходні.

20. До високоліквідних належать інвестиції, які можуть бути конвертовані у грошову форму:

- а) за термін до 1 місяця;
- б) за півроку;
- в) за квартал;
- г) за тиждень.

21. До низьколіквідних належать інвестиції, які можуть бути конвертовані у грошову форму:

- а) лише за їх продажу в складі цілісного майнового комплексу;
- б) за півроку і більше;
- в) за квартал;
- г) за термін до півроку.

22. За регіональними джерелами залучення капіталу вирізняють інвестиції:

- а) на внутрішньому та міжнародному ринку;
- б) вітчизняні та іноземні;
- в) прямі та непрямі;
- г) реальні та фінансові.

2.4. Виконати завдання:

23. Встановити відповідність визначення основних понять.

Код запитування	Підхід до визначення понять «інвестиції», «інвестування»	№ відповіді	Визначення поняття
А	міжнародний підхід	1	процес створення нового капіталу, включаючи як засоби виробництва, так і людський капітал
Б	згідно з законодавством України	2	обмін певної сьогоденної вартості придбання фінансових або реальних активів на, можливо невизначену, майбутню вартість
В	макроекономічний підхід	3	вкладення ресурсів (благ, майнових і інтелектуальних цінностей) з метою одержання прибутку у майбутньому
Г	мікроекономічний підхід	4	всі види майнових і інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької і інших видів діяльності, в результаті якої утворюється прибуток (доход) або досягається соціальний ефект
Д	підхід відповідно до фінансової теорії	5	частина сукупних витрат, що складається з витрат на нові засоби виробництва, інвестиції у нове житло, інвестиції у приріст товарних запасів

2.4.1. Визначте, до яких видів інвестицій належать наступні:

1. ВАТ «Львівагрореммашпостач» створює спеціалізований комплекс з організації та проведення міжнародних і вітчизняних виставок-ярмарків із залученням коштів інвесторів.

2. Асоціація «Львівсад» є координатором державної програми розвитку садівництва і працює у 12 районах Львівської області. Ця асоціація залучає селянські фермерські господарства до створення складу-холодильника для плодово-ягідних культур.

3. Підприємство споживчої кооперації «Буський консервний завод» організовує виробництво з випуску плодоовочевих консервів для дитячого харчування із залученням коштів іноземних інвесторів.
 4. Державна організація «Львівська галерея мистецтв» спільно з юридичними особами, які функціонують у галузі туризму, створює інфраструктуру в історико-культурному комплексі «Золота підкова», в який входять замки ХУ-ХУІІІ ст., храми тощо.
 5. Громадська організація «Світло культури» (Львівської обл.) шукає інвестора для будівництва родинного готелю на 24 номери. Передбачається відтворення історичної будівлі та облаштування її під готель з рестораном, конференц-залом, баром у реставрованій пивниці, підземною автостоянкою і житлом для господарів.
 6. Національний університет «Львівська політехніка» шукає інвестора (250 тис. доларів США) для впровадження технологічної розробки проекту з автоматизації системи гарячого водопостачання одного з районів м.Львова.
 7. ТЗОВ «Комфорт-сервіс» може вкласти 1,2 млн. доларів США і шукає інвестора (8,7 млн. • доларів США) у будівництво бізнес-центру по вул. Сахарова (мЛьвів).
 8. ТЗОВ «Галерея-центр» (форма власності - комунальна) розробив бізнес-план багатофункціонального торгового центру у м.Львові на розі вулиць Куліша-Під дубом.
- 9.3 5 травня 2003 р. в'їзд у центральну частину Лондона буде коштувати 5 ф.ст. Річна сума орієнтовно становитиме 17 тис. ф.ст. Кошти будуть спрямовані на удосконалення інфраструктури міста.

2.4.2. Знайдіть помилки у наступних твердженнях:

1. Інвестиції - це кошти, що вкладаються в розвиток бізнесу.
2. Інвестиційний ринок - це спеціальне місце, де розглядаються інвестиційні пропозиції.
3. Інвестор - це особа, яка витрачає кошти на будівництво.
4. Інвестиційний комплекс країни являє собою ряд підприємств, організацій та установ, які здійснюють інвестиції.
5. Інвестиційний клієнт - це система правових умов інвестиційної діяльності.

3. Підведення підсумків заняття.

Рекомендована література:

1. Борщ Л.М. Інвестування: теорія і практика: Навч. посібник./ Борщ Л.М.– К.: Знання, 2005. – 470 с.
2. Грідасов В.М. Інвестування: Навч. посібник./Грідасов В.М., Кравченко С.В., Ісаєва О.Є. – К.: ЦУЛ, 2004. – 164 с.
3. Дука А.П. Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування: Навч. посіб./ Дука А.П. – К.: Каравела, 2007. – 424 с.
4. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність: Навч. посібник/ Майорова Т.В. – ЦУЛ, 2004. – 376 с.
5. Пересада А.А. Інвестування: Навч. Посібник/ Пересада А.А. – К.: КНЕУ, 2004. – 250 с.

6. Управління інвестиціями на підприємстві/[Козаченко Г.В., Антіпов О.М., Ляшенко О.М., Дібніс Г.І.]– К.: Лібра, 2004. – 368 с.

7. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент: Учебный курс./ Бланк И.А. – К. Эльга-Н, Ника-Центр, 2001. – 448 с. – С. 123 – 169.

Практичне заняття 2.

ТЕМА: СУБ'ЄКТИ Й ОБ'ЄКТИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Мета: закріплення теоретичних знань та окреслення основних суб'єктів інвестиційної діяльності, специфіки діяльності та функцій, які суб'єкти інвестиційної діяльності виконують при забезпеченні ефективності інвестиційного процесу.

План:

1. Короткий огляд вивченого лекційного матеріалу.

2. Виконання вправ:

2.1. Відповісти на питання:

1) У чому полягає відмінність між інвестиційним процесом та інвестиційною діяльністю?

2) Яких можна виділити основних учасників інвестиційного процесу?

3) Що означає поняття «суб'єкт інвестиційної діяльності»?

4) Які функції інвестора?

5) В чому полягає особливості державного регулювання інвестиційної діяльності в Україні? Прямий та опосередкований вплив держави на інвестиційну діяльність.

6) Визначити роль фінансових установ на інвестиційному ринку.

7) Визначте роль промислово-фінансових груп та холдінгів на інвестиційному ринку України.

8) Визначте функції держави як суб'єкта інвестування.

2.2. Дати визначення наведених термінів та понять:

<i>суб'єкт інвестиційної діяльності</i>	<i>інститут спільного інвестування</i>
<i>промислово-фінансова група</i>	<i>холдингова компанія</i>
<i>командитне товариство</i>	<i>повне товариство</i>
<i>товариство з додатковою відповідальністю</i>	<i>акціонерне товариство</i>
<i>фірма - девелопер</i>	<i>консалтингова фірма</i>
<i>інжинірингова фірма</i>	<i>еккаутингова фірма</i>
<i>інвестиційний банк</i>	<i>кредитна спілка</i>

2.3. Вибрати вірні відповіді на запитання тестів:

1. Інвестором є суб'єкт інвестиційної діяльності, який:

а) приймає рішення про вкладення власних коштів в об'єкти інвестування;

- б) приймає рішення про вкладення власних, позичкових і залучених майнових та інтелектуальних цінностей в об'єкти інвестування;
- в) забезпечує реалізацію інвестицій, виступаючи у ролі кредиторів;
- г) приймає рішення про вкладення коштів на підставі доручення кредитора.

2. Визначте, в якому випадку результати інвестиційної діяльності свідчать про економічне зростання:

- а) якщо сума амортизаційних відрахувань перевищує обсяг валових інвестицій;
- б) якщо обсяг валових інвестицій дорівнює сумі амортизаційних відрахувань;
- в) якщо обсяг валових інвестицій перевищує суму амортизаційних відрахувань;
- г) якщо сума чистих інвестицій дорівнює нулю.

3. За спрямованістю господарської діяльності інвестори можуть бути:

- а) стратегічні та портфельні;
- б) індивідуальні та інституційні;
- в) консервативний, помірний та агресивний;
- г) вітчизняний та зарубіжний.

4. За цілями інвестування інвесторів класифікують так:

- а) стратегічні та портфельні;
- б) індивідуальні та інституційні;
- в) консервативні, помірні та агресивні;
- г) вітчизняні та зарубіжні.

5. За менталітетом інвестиційної поведінки інвестори бувають:

- а) стратегічні та портфельні;
- б) індивідуальні та інституційні;
- в) консервативні, помірні та агресивні;
- г) вітчизняні та зарубіжні.

6. За належністю до резидентів інвестори можуть бути:

- а) стратегічні та портфельні;
- б) індивідуальні та інституційні;
- в) консервативні, помірні та агресивні;
- г) вітчизняні та зарубіжні.

7. Якщо вкладається капітал з метою вирішення соціальних екологічних та інших завдань, без орієнтації на інвестиційний прибуток, то цим займається інвестор:

- а) орієнтований на приріст капіталу в довгостроковому періоді;
- б) орієнтований на позаекономічний інвестиційний ефект;
- в) орієнтований на ризик;
- г) нейтральний до ризику.

8. Концепція оцінки вартості грошей у часі передбачає, що вартість грошей з плином часу змінюється з урахуванням:

- а) норм прибутку на грошовому ринку;
- б) інфляції;
- в) ліквідності;
- г) валютних курсів.

9. Відповідно до Закону України «Про інвестиційну діяльність» забороняється інвестування в об'єкти:

- а) створення і використання яких не відповідає вимогам санітарно-гігієнічних, радіаційних, екологічних та інших норм, встановлених законодавством України;
- б) порушує права та інтереси громадян і юридичних осіб, що охороняються законом;
- в) порушує інтереси держави;
- г) положення, зазначені у пунктах а, в;
- д) всі положення, зазначені у пунктах а - в.

3. Підведення підсумків заняття.

Рекомендована література:

1. Борщ Л.М. Інвестування: теорія і практика: Навч. посібник./ Борщ Л.М.– К.: Знання, 2005. – 470 с.
2. Грідасов В.М. Інвестування: Навч. посібник./ Грідасов В.М., Кравченко С.В., Ісаєва О.Є. – К.: ЦУЛ, 2004. – 164 с.
3. Данілов О.Д. Інвестування: навчальний посібник/ Данілов О.Д., Івашина Г.М., Чумаченько О.Г. – К.: Комп'ютерпрес, 2001.
4. Дука А.П. Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування: Навч. посіб./ Дука А.П. – К.: Каравела, 2007. – 424 с.
5. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність: Навч. посібник/ Майорова Т.В. – ЦУЛ, 2004. – 376 с.
6. Пересада А.А. Інвестування: Навч. Посібник/ Пересада А.А. – К.: КНЕУ, 2004. – 250 с.
7. Про інвестиційну діяльність: станом на 25.12.2008р. Закон України від 18 вересня 1991 року / Верховна Рада України.
8. Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди). Закон України від 15.03.2001 № 2299-III/Верховна Рада України.
9. Про промислово-фінансові групи в Україні. Закон України від 21.11.1995 № 437/95-ВР/ Верховна Рада України .
10. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг. Закон України від 12.07.2001 № 2664-III / Верховна Рада України.

ТЕМА: ФІНАНСОВІ ІНВЕСТИЦІЇ

Мета: визначити характерні ознаки фінансових інвестицій та цінних паперів, засвоїти порядок формування портфеля цінних паперів й зрозуміти як виконується аналіз та оцінка фінансових інвестицій.

План:

1. Короткий огляд вивченого лекційного матеріалу.

2. Виконання вправ:

2.1. Відповісти на питання:

- 1) Які з ознак класифікації спільні для всіх видів цінних паперів?
- 2) Чим відрізняється ринок цінних паперів від фондового ринку?
- 3) Які основні ознаки класифікації привілейованих акцій?
- 4) Чим характеризуються інвестиційні властивості цінних паперів? Щодо яких видів цінних паперів не розглядаються інвестиційні властивості? Чому?
- 5) Назвіть основні ознаки класифікації акцій. Які види акцій найбільш поширені? Чому?
- 6) Порівняйте прості та привілейовані акції.
- 7) Які основні види цінних паперів виділяються у світовій та вітчизняній практиці?
- 8) Які фактори визначають інвестиційні властивості державних цінних паперів?
- 9) Яка мета випуску державних цінних паперів?

2.2. Дати визначення наведених термінів та понять:

<i>Фінансові інвестиції</i>	<i>Емісійна вартість акції</i>
<i>Акція</i>	<i>Привілейовані акції</i>
<i>Ринкова вартість акції</i>	<i>Прості акції</i>
<i>Інвестиційний сертифікат</i>	<i>Номінал акції</i>
<i>Казначейські зобов'язання</i>	<i>Курс акції</i>

2.3. Вибрати вірні відповіді на запитання тестів:

1. Привілейовані акції не можуть бути випущені на суму, що по відношенню до статутного фонду АТ перевищує:

- а) 5%;
- б) 25%;
- в) 15%;
- г) 30%.

2. За якою ознакою класифікації розрізняють акції на пред'явника та іменні акції:

- а) за формою власності емітента;
- б) за особливостями реєстрації і обігу;

- в) за характером зобов'язань емітента;
- г) за регіональною належністю емітента.

3. Цінні папери, обіг яких дозволено на території України, можуть випускатися в таких формах:

- а) тільки в документарній формі;
- б) тільки у бездокументарній формі;
- в) у документарній та бездокументарній формах;
- г) форму випуску визначає Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку.

4. Відповідно до чинного законодавства України форму випуску цінних паперів визначає:

- а) НБУ;
- б) Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку,
- в) емітент;
- г) інвестор.

5. Який орган здійснює обслуговування обігу державних цінних паперів, в тому числі депозитарну діяльність щодо цих паперів:

- а) НБУ;
- б) уповноважені банки;
- в) торговці цінними паперами, які мають дозвіл на зберігання та обслуговування обігу цінних паперів;
- г) зазначене у пунктах а і б;
- д) зазначене у пунктах а, б і в.

6. За наведеним текстом завдання встановити відповідність понять:

Код	Вид фінансового	№	Визначення поняття
А	Ринок коротко-строкового капіталу	1	Ринок, який охоплює кредитні відносини і відносини співволодіння
Б	Ринок довгострокового капіталу	2	Ринок, на якому корпорації залучають капітал через розміщення цінних паперів
В	Первинний ринок цінних паперів	3	Ринок, на якому знаходяться в обігу цінні папери, недопущені до обігу на фондовій біржі
Г	Вторинний ринок цінних паперів	4	Ринок короткострокових зобов'язань із терміном погашення менш як за один рік
Д	Ринок цінних паперів	5	Ринок довгострокових боргових зобов'язань та акціонерного капіталу
Е	Децентралізований ринок цінних паперів	6	Ринок, на якому здійснюються операції з наявними, вже випущеними в обіг цінними паперами

2.4. Розв'язати задачі:

Задача 1.

Акціонерне товариство здійснило емісію привілейованих акцій номінальною вартістю 145 грн із гарантованими дивідендними виплатами 20% на рік. Ставка дисконту – 14%. Розрахувати ціну привілейованої акції.

Задача 2.

Придбана інвестором акція є перспективною і використовуватиметься довгий час. На перші п'ять років інвестором складено прогноз дивідендів, згідно з якими сума дивідендів у перший рік становитиме 120 грн, а у наступні роки щорічно зростатиме на 31 грн. Норма поточної дохідності такого типу акцій становить 16% на рік. Розрахувати поточну вартість акції.

Задача 3.

Компанія сплачує річні дивіденди у розмірі 65 грн на акцію, норма поточної дохідності за акціями даного типу становить 17%. Яка має бути вартість акції?

Задача 4.

Компанія протягом року виплатила дивіденди у розмірі 16 грн на акцію, щорічно дивідендні виплати зростають на 14%, норма поточної дохідності за акціями даного типу становить 16%. Визначити вартість акції.

Задача 5.

Підприємство виплатило за останній рік дивіденди у розмірі 0,30 на акцію. Протягом другого року підприємство планує збільшити дивіденди на 2,5% на протязі третього – на 5%, у подальшому планується постійне зростання дивідендів на 7% річних. Норма дохідності даних акцій – 12%. Оцінити вартість акції.

Задача 6.

Інвестор прогнозує, що у наступному році компанія отримає прибуток у розмірі 20 грн на акцію. Частка прибутку, спрямованого на реінвестування, становить 60%, необхідний рівень дохідності – 14%. Прибуток, спрямований на розвиток виробництва, забезпечує отримання доходу в розмірі 18%.

Задача 7.

Акція номіналом 1000 грн куплена за курсом 250 грн, і за нею сплачується дивіденд 50% річних. Визначити поточну дохідність інвестованих коштів.

Задача 8.

Інвестор придбав акцію номіналом 30 грн за курсом 117% і продав її через 4 роки за курсом 136%. У перший рік рівень дивідендів становив 2,4 грн на акцію, у другий рік ставка дивіденду становила 10%, у третій рік – 11%, у четвертий рік рівень дивідендів становив 3,4 грн. Розрахувати сукупну і середньорічну дохідність акції.

Задача 9.

Інвестор придбав акції товариства 18 вересня 2008 року за ціною 78,4 грн, а продав їх 25 березня 2009 року за ціною 91,2 грн. 15 лютого інвестор отримав дивіденди у розмірі 4,2 грн на акцію. Визначити середньорічну сукупну дохідність акції.

Задача 10.

Визначити поточну ринкову вартість акції на основі обґрунтованого вибору відповідної моделі та зробити висновок щодо доцільності здійснення інвестування у фінансовий актив за такими умовами:

Таблиця 1.

Номінал акції, грн.	1,00
Кількість випущених акцій, шт	200000
Термін використання акцій, років	5
Розмір дивідендів, % до прибутку	14
Обсяг прибутку у перший рік, тис. грн	1000
Обсяг прибутку у наступні роки, % до обсягу попереднього року	2,5
Норма поточної доходності, %	15
Ринкова ціна реалізації однієї акції в кінці терміну її використання, грн.	3,8

Задача 11.

Відділу інвестицій керівництвом підприємства запропоновано здійснити оцінку вартості фінансування підприємства шляхом емісії привілейованих акцій. Умовами емісії передбачено: номінал акції - 100 грн., дивіденд - 10%, емісійна ціна акції - 95 грн., а витрати на випуск та розміщення - 2% номінальної вартості акцій.

Задача 12.

Визначити, який варіант використання інвестиційного прибутку краще, з точки зору акціонера: дивідендні виплати чи реінвестування прибутку у фірму, якщо її акції продаються за ціною 30 грн., розмір останнього сплаченого дивіденду - 3 грн. на акцію, а очікуваний постійний приріст прибутку - 8% щорічно. Крім того, очікується, що у наступному році обсяг чистого прибутку на власний капітал складатиме для фірми 15%.

Задача 13.

Оцініть доцільність емісії звичайних акцій для фінансування якщо їх поточна ціна 36 грн. за акцію. За прогнозами працівників відділу інвестицій очікуваний у наступному році дивіденд становитиме 3,18 грн., теми постійного щорічного приросту дивідендів, що має притримуватися фірмою - 6%, а середня ринкова норма доходності для фірми 18%.

ТЕМА: ФІНАНСОВІ ІНВЕСТИЦІЇ.БОРГОВІ ЦІННІ ПАПЕРИ

Мета: Узагальнення особливостей та формування практичних навичок оцінки інвестиційних властивостей окремих фондових інструментів.

План:

1. Короткий огляд вивченого лекційного матеріалу.

2. Виконання вправ:

2.1. Відповісти на питання:

- 1) Які існують види облігацій?
- 2) Які реквізити повинні містити облігації?
- 3) Які функції виконують державні облігації в економіці країни? У чому особливості місцевих (регіональних) облігацій?
- 4) З якою метою різні структури здійснюють випуск облігацій?
- 5) Дайте характеристику казначейських зобов'язань України? Яких видів вони бувають?
- 6) Які фактори впливають на доходність інвестиційних операцій з цінними паперами?
- 7) Визначте перспективи та напрямки розвитку ринку цінних паперів в Україні.
- 8) Використовуючи статистичні данні фінансових видань України та зарубіжних країн визначити показник інтегрального індексу фондового ринку на певну дату.
- 9) Визначте особливості портфеля цінних паперів.
- 10) Назвіть основні етапи формування портфелю цінних паперів.
- 11) Визначте складові стратегії управління портфелем цінних паперів.
- 12) Назвіть основні фактори, які мають бути враховані при формуванні портфеля цінних паперів.

2.2. Дати визначення наведених термінів та понять:

<i>Облігація</i>	<i>Поточна вартість облігації</i>
<i>Казначейські зобов'язання</i>	<i>Емітент</i>
<i>Ощадний сертифікат</i>	<i>Лістинг</i>
<i>Фондова біржа</i>	<i>Ф'ючерс</i>
<i>Опціон</i>	<i>Варант</i>

2.3. Вибрати вірні відповіді на запитання тестів:

1. Поділ облігацій на процентні та цільові здійснюється:

- а) за видами емітентів;
- б) за формою виплати винагороди;
- в) за особливостями реєстрації і обігу;
- г) за термінами погашення.

2. За умовами розміщення ощадні сертифікати поділяються на:

- а) іменні та на пред'явника;
- б) коротко-, середньо- та довгострокові;
- в) строкові та до запитання;
- г) процентні та дисконтні.

3. Відповідно до законодавства України емітентами можуть бути:

- а) юридичні і фізичні особи;
- б) держава;
- в) тільки юридичні особи;
- г) зазначене у пунктах а і б;
- д) зазначене у пунктах б і в.

4. Погашення облігації передбачає:

- а) перехід права власності на облігації за умов купівлі-продажу на біржі;
- б) виплату номінальної вартості облігації та доходу за облігацію (продаж товарів або надання послуг) у строки, передбачені умовами емісії облігацій;
- в) виплату номінальної вартості облігації та доходу за облігацію у будь-який строк за рішенням емітента.

5. До первинних цінних паперів належать:

- а) акції, облігації.
- б) векселі, ощадні сертифікати.
- в) ощадні сертифікати, інвестиційні сертифікати.
- г) правильної відповіді немає.

6. Консервативний інвестиційний фінансовий портфель підприємства формується за критерієм:

- а) мінімального рівня інвестиційного ризику.
- б) форм власності емітентів цінних паперів.
- в) мінімального гарантованого поточного доходу від інвестицій.
- г) усі відповіді правильні.

7. Вкажіть неправильну відповідь. До основних форм фінансових інвестицій підприємства належать:

- а) вкладення капіталу в основні засоби підприємства.
- б) вкладення капіталу в статутні фонди підприємств.
- в) вкладення капіталу в дохідні види грошових інструментів.
- г) вкладення капіталу в дохідні види фондових інструментів.

8. Цінні папери другого порядку (деривативи) включають:

- а) опціони, свопи, форвардні контракти, ф'ючерсні контракти.
- б) опціони, свопи.
- в) форвардні контракти, ф'ючерсні контракти.
- г) опціони.

9. Чи підлягають оподаткуванню (ПДВ) операції з випуску, розміщення та продажу за кошти цінних паперів, що емітовані суб'єктами підприємницької діяльності:

- а) так;
- б) ні.

2.4. Розв'язати задачі:

Задача 1.

Припустимо, Ви купили п'ятирічну 12-ти процентну облигацію вартістю \$1,000. Якщо відсотки нараховуються щорічно, яку суму Ви одержите по закінченню обігу цінного папера?

Задача 2.

На ринку пропонується облигація номіналом 200грн, купонною ставкою 18% річних і строком погашення через 4 роки. Ринкова дохідність фінансових інструментів такого класу становить 12%. Процент за облигацію сплачується тричі на рік. Необхідно розрахувати поточну ринкову вартість облигації.

Задача 3.

Облигація підприємства «Апекс» номіналом 80 грн реалізується на ринку за ціною 60 грн. Погашення облигації і виплату процентів передбачено через 5 років. Ставка – 24% річних, норма поточної дохідності за облигаціями такого типу – 18%. Необхідно визначити поточну ринкову вартість облигації.

Задача 4.

Облигація з нульовим купоном номінальною вартістю 100 грн. і строком погашення два роки продається за 64 грн. Оцініть доцільність придбання цих облигацій, якщо є можливість альтернативного вкладення капіталу з нормою доходу 15%.

Задача 5.

На ринку реалізуються облигації кількох емітентів:

- облигації «Аско» з номіналом 100 грн і купонною ставкою 22% річних реалізується за курсом 107% строк до погашення – 3 роки;
- облигації «АВК» з номіналом 80 грн і купонною ставкою 18% річних реалізуються за курсом 92% ,строк до погашення – 2 роки;
- облигації «Солодщі» реалізуються за номіналом 90 грн, мають купонну ставку 20% , строк до погашення – 2 роки.

Визначити, яку з облигацій купить інвестор, враховуючи рівень доходу кожного фінансового активу?

Задача 6.

За якою ціною інвестор погодиться прибрати облигацію з нульовим купоном номінальною вартістю 90 грн. і строком обігу три роки, якщо прийнятна для нього ставка доходу становить 18% річних?

Задача 7.

Інвестор розглядає кілька варіантів фінансових інвестицій. Перший варіант припускає придбання облігації підприємства «А» з купонною ставкою 25% річних, що реалізується за курсом 108%. Другий варіант припускає придбання облігації підприємства «Б» з нульовим купоном, що продається за курсом 72%. За третім варіантом облігація підприємства «В» має купонну ставку 16% річних і реалізується за курсом 90%. Усі облігації мають строк обігу 3 роки. Яку з облігацій вибере інвестор.

Задача 8.

По державній облігації номіналом 110 грн., випущеній строком на 5 років, передбачений такий порядок нарахування відсотків:

- за перший рік – 10%;
- за два наступні роки – 20%;
- за два роки, що залишилися, – 25%.

Ринкова норма доходу, визначена інвестором виходячи зі сформованих умов на фінансовому ринку, становить 15%. Розрахуйте поточну ринкову вартість цієї облігації.

Задача 9.

Компанія випустила конвертовані облігації (коефіцієнт конверсії 1:10) з терміном обігу 5 років. Номінал облігації 1000 грн., купонна ставка 10%. Скільки повинна складати ціна звичайної акції компанії через 3 роки, щоб було вигідно здійснити конверсію, якщо діюча ставка відсотків у цей період складає 12%.

Задача 10.

Визначити поточну ринкову вартість облігації на основі обґрунтованого вибору відповідної моделі та зробити висновок щодо доцільності здійснення інвестування у фінансовий актив за такими умовами:

Таблиця 1.

Ціна однієї облігації, тис. грн.	67,5
Термін обігу облігацій, років	3
Термін, що залишився до дати погашення облігацій, років	3
Номінал облігації, тис. грн.	100
Виплати за облігаціями, кількість виплат за рік	-
Ставка виплат, % річних	-
Ставка виплат, % до номіналу	-
Норма поточної доходності, %	16

Задача 11.

Визначити поточну ринкову вартість облігації на основі обґрунтованого вибору відповідної моделі та зробити висновок щодо доцільності здійснення інвестування у фінансовий актив за такими умовами:

Таблиця 1.

Ціна однієї облигації, тис. грн.	90
Термін обігу облигацій, років	3
Термін, що залишився до дати погашення облигацій, років	2
Номинал облигації, тис. грн.	100
Виплати за облигаціями, кількість виплат за рік	1
Ставка виплат, % річних	30
Ставка виплат, % до номіналу	—
Норма поточної доходності, %	35

3. Підведення підсумків заняття.

Рекомендована література:

1. Борщ Л.М. Інвестування: теорія і практика: Навч. посібник./ Борщ Л.М.– К.: Знання, 2005. – 470 с.
2. Грідасов В.М. Інвестування: Навч. посібник./ Грідасов В.М., Кравченко С.В., Ісаєва О.Є. – К.: ЦУЛ, 2004. – 164 с.
3. Данілов О.Д. Інвестування: навчальний посібник/ Данілов О.Д., Івашина Г.М., Чумаченько О.Г. – К.:Комп'ютерпрес, 2001.
4. Дука А.П. Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування: Навч. посіб./ Дука А.П. – К.: Каравела, 2007. – 424 с.
5. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність: Навч. посібник/ Майорова Т.В. – ЦУЛ, 2004. – 376 с.
6. Пересада А.А. Інвестування: Навч. Посібник/ Пересада А.А. – К.: КНЕУ, 2004. – 250 с.
7. Павлов В.І. Ринок цінних паперів. Курс лекцій./ В.І.Павлов, І.В.Кривов'язюк. – Луцьк: Настир'я, 1998. – 342с.
8. Павлов В.І. Цінні папери в Україні./ В.І.Павлов, І.І.Пилипенко, І.В.Кривов'язюк. – К.: Кондор, 2004. – 400с.
9. Про цінні папери і фондову біржу. Закон України від 23 лютого 2006 року N 3480-IV /Верховна Рада України.

Практичне заняття 5.

ТЕМА: РЕАЛЬНА ФОРМА ІНВЕСТУВАННЯ. ОБ'ЄКТИ РЕАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ

Мета: узагальнення інформації про сутність та кругообіг реальних інвестицій. оволодіти методами оцінки економічної ефективності інвестицій.

План:

1. Короткий огляд вивченого лекційного матеріалу.
2. Виконання вправ:
 - 2.1. Відповісти на питання:

- 1) Які характерні ознаки реальних інвестицій?
- 2) Які основні форми відтворення реальних інвестицій?
- 3) Визначити критерії, за якими відбираються об'єкти для реального інвестування.
- 4) Основні показники ефективності використання основних та обігових коштів.
- 5) Як впливає амортизаційна політика на обсяги інвестицій в основний та оборотний капітал?
- 6) Основні методи оцінки об'єктів нерухомості.
- 7) Охарактеризувати стан ринку реальних інвестицій в Україні.
- 8) Охарактеризувати стан ринку нерухомості в Україні.

2.2. Дати визначення наведених термінів та понять:

<i>Реальні інвестиції</i>	<i>Капітальне будівництво</i>
<i>Розширення виробництва</i>	<i>Реконструкція</i>
<i>Технічне переозброєння</i>	<i>модернізація</i>

2.3. Вибрати вірні відповіді на запитання тестів:

1. За складом та характером витрат у прямих інвестиціях можна виділити їхню технологічну структуру, а саме (вибрати):

- а) будівельні роботи;
- б) розширення виробництва;
- в) монтажні роботи;
- г) машини та обладнання;
- д) нове будівництво;
- е) проектні роботи;
- є) реконструкція;
- ж) технічне переозброєння.

2. Вкажіть інвестицію, яка не належить до реального інвестування:

- а) вкладання капіталу в статутні фонди підприємств;
- б) придбання цілісних майнових комплексів;
- в) нове будівництво;
- г) інноваційне інвестування у нематеріальні активи.

3. При оцінці рівня ризикованості проекту реальних інвестицій вимірюється:

- а) ринковий ризик;
- б) одиничний ризик;
- в) корпоративний ризик;
- г) усі відповіді правильні.

4. Вибір головного критерію відбору проектів до програми реальних інвестицій здійснюється, виходячи із:

- а) забезпечення максимізації добробуту власників підприємства;
- б) мінімального ризику реального інвестиційного проекту;
- в) максимального прибутку підприємства;
- г) усі відповіді правильні.

3. Підведення підсумків заняття.

Рекомендована література:

1. Борщ Л.М. Інвестування: теорія і практика: Навч. посібник./ Борщ Л.М.– К.: Знання, 2005. – 470 с.
2. Грідасов В.М. Інвестування: Навч. посібник./ Грідасов В.М., Кравченко С.В., Ісаєва О.Є. – К.: ЦУЛ, 2004. – 164 с.
3. Данілов О.Д. Інвестування: навчальний посібник/ Данілов О.Д., Івашина Г.М., Чумаченько О.Г. – К.: Комп'ютерпрес, 2001.
4. Дука А.П. Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування: Навч. посіб./ Дука А.П. – К.: Каравела, 2007. – 424 с.
5. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність: Навч. посібник/ Майорова Т.В. – ЦУЛ, 2004. – 376 с.
6. Пересада А.А. Інвестування: Навч. Посібник/ Пересада А.А. – К.: КНЕУ, 2004. – 250 с.
7. Про інвестиційну діяльність: станом на 25.12.2008р. Закон України від 18 вересня 1991 року / Верховна Рада України.

Практичне заняття 6

ТЕМА: РЕАЛЬНА ФОРМА ІНВЕСТУВАННЯ. ОЦІНКА ОБ'ЄКТІВ РЕАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ

Мета: оволодіти методами оцінки об'єктів реальних інвестицій.

План:

1. Короткий огляд вивченого лекційного матеріалу.
2. Виконання вправ:
 - 2.1. Відповісти на питання:
 - 1) За якими принципами здійснюється оцінка об'єктів реального інвестування?
 - 2) Основні методи оцінки об'єктів нерухомості.
 - 3) Як оцінити ефективність реальних інвестицій?
 - 4) Що таке коефіцієнт капіталізації і як він визначається?
 - 5) Від чого залежить значення ставки дисконтування?
 - 6) Які переваги й недоліки має кожний з методів оцінки ефективності реальних інвестицій?

7) Критерії оцінки ефективності інвестицій за кожним з методів.

2.2. Дати визначення наведених термінів та понять:

<i>Чистий операційний дохід</i>
--

<i>Мультиплікатор валових рентних платежів</i>

2.3. Розв'язати задачі:

Задача 1.

На продаж виставлено об'єкт нерухомості, дійсний валовий дохід якого становить 225000грн. За угодами, які раніше були заключні з нерухомістю в цьому регіоні одержали такі дані:

Об'єкт А: ціна продажу - 2200тис.грн., дійсний валовий дохід – 275 тис.грн., валова ставка доходу – 0,125;

Об'єкт Б: ціна продажу - 2118тис.грн., дійсний валовий дохід – 305 тис.грн., валова ставка доходу – 0,144;

Об'єкт В: ціна продажу – 1826 тис.грн., дійсний валовий дохід – 210 тис.грн., валова ставка доходу – 0,115.

Визначити вартість об'єкту.

Задача 2.

Інвестор планує одержати 20% доходу на свої інвестиції в об'єкт нерухомості. Для фінансування угоди є можливість отримати кредит у розмірі 80% від вартості цього об'єкта нерухомості під 12% річних. Визначити ставку капіталізації та вартість об'єкта нерухомості при умові, якщо чистий операційний дохід від нього становить 50000грн.

Задача 3.

Інвестор планує придбати нерухомість вартістю в 250 тис.грн. за його розрахунками володіння об'єктом нерухомості має принести щорічний дохід у розмірі 20%. Для реалізації проекту інвестор під заставу майна одержав кредит у сумі 250000 грн. під 20% річних строком на 5 років. За умовами кредитного договору погашення суми основного боргу має проводитися рівними платежами, а нарахування відсотків – в кінці року. Скласти відшкодування інвестицій за методом Ринга.

Задача 4.

На продаж виставлено об'єкт нерухомості вартістю 50000грн. Інвестор планує отримати дохід на вкладений капітал у розмірі 6% річних, вважаючи, що щорічний грошовий потік становитиме приблизно 14000грн. Одночасно інвестор планує відшкодувати свої інвестиції за 4 роки. Визначити коефіцієнт капіталізації, а також можливість відшкодування інвестицій за вказаний строк.

Задача 5

Власник будинку, початкова вартість якого 50 тис.грн., здає його в оренду на 10 років. Після закінчення терміну оренди дім втрачає свою початкову вартість на 20%. Визначити: величину щорічного орендного платежу, який вноситься в кінці кожного року, який забезпечив би відшкодування частини втраченого капіталу та дохід на вкладений капітал у розмірі 10% річних; коефіцієнт капіталізації.

3. Підведення підсумків заняття.

Рекомендована література:

1. Борщ Л.М. Інвестування: теорія і практика: Навч. посібник./ Борщ Л.М.– К.: Знання, 2005. – 470 с.
2. Грідасов В.М. Інвестування: Навч. посібник./ Грідасов В.М., Кравченко С.В., Ісаєва О.Є. – К.: ЦУЛ, 2004. – 164 с.
3. Данілов О.Д. Інвестування: навчальний посібник/ Данілов О.Д., Івашина Г.М., Чумаченько О.Г. – К.: Комп'ютерпрес, 2001.
4. Дука А.П. Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування: Навч. посіб./ Дука А.П. – К.: Каравела, 2007. – 424 с.
5. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність: Навч. посібник/ Майорова Т.В. – ЦУЛ, 2004. – 376 с.
6. Пересада А.А. Інвестування: Навч. Посібник/ Пересада А.А. – К.: КНЕУ, 2004. – 250 с.
7. Про інвестиційну діяльність: станом на 25.12.2008р. Закон України від 18 вересня 1991 року / Верховна Рада України.

Практичне заняття 7

ТЕМА: ІННОВАЦІЙНА ФОРМА ІНВЕСТИЦІЙ

Мета: з'ясувати загальну методику здійснення інвестицій в інноваційній сфері.

План:

1. Короткий огляд вивченого лекційного матеріалу.

2. Виконання вправ:

2.1. Відповісти на питання:

- 1) Особливості інноваційної форми інвестицій.
- 2) Як пов'язані між собою інтелектуальні та реальні інвестиції?
- 3) Які основні форми реалізації інтелектуальних інвестицій найуживаніші сьогодні в Україні?
- 4) основні об'єкти інноваційних інвестицій.
- 5) Визначити роль державних органів управління в інноваційному процесі.

- б) Напрямки діяльності технополісу.
- б) Напрямки діяльності технопарку.
- б) Напрямки діяльності бізнес-інкубатору.
- 7) Яка роль венчурного капіталу у розвитку підприємства?
- 8) Назвіть основні джерела фінансування інноваційних інвестицій.
- 9) Визначити напрямки державної інноваційної політики.
- 10) Визначити основні пріоритети науково-технологічного та інноваційного розвитку України.

2.2. Дати визначення наведених термінів та понять:

<i>Інноваційні інвестиції</i>	<i>Інтелектуальні інвестиції</i>
<i>нововведення</i>	<i>інновація</i>
<i>новація</i>	<i>Інноваційний процес</i>
<i>Інноваційна діяльність</i>	<i>Інтелектуальна власність</i>
<i>Роялті</i>	<i>Паушальний платіж</i>
<i>Венчурне підприємництво</i>	<i>Інвенція</i>

2.3. Вибрати вірні відповіді на запитання тестів:

1. З економічної точки зору інтелектуальні інвестиції - це:

- а) здійснювана комплексна передача кількох патентів та пов'язаних з ними «ноу-хау» з метою прирощення капіталу;
- б) продаж нематеріальних активів з метою отримання прибутку;
- в) здійснювані витрати на освіту або придбання нематеріальних об'єктів з метою приросту капіталу;
- г) результат творчої діяльності людини в будь-якій галузі технології.

2. Право користуватися торговельною маркою відомої фірми визначається як:

- а) інжиніринг;
- б) ліцензія;
- в) франчайзинг;
- г) «ноу-хау»;
- д) промислова власність;
- є) патент.

3. Категорія «інновація» була розроблена і введена в практику:

- а) Г. Меншем;
- б) К. Перес-Пересом;
- в) М. Туган-Барановським;
- г) Й. Шумпетером.

4. Застосування прогресивних базових технологій відноситься до:

- а) загальних напрямів НТП;
- б) пріоритетних напрямів НТП.

5. За використання об'єкта ліцензійної угоди ліцензіат сплачує ліцензіару певну винагороду шляхом періодичних відрахувань у вигляді фіксованих ставок до обсягу чистого продажу, до собівартості виробництва або в розрахунку на одиницю ліцензійної продукції протягом дії ліцензійної угоди.

Така винагорода носить назву:

- а) паушальний платіж;
- б) франшиза;
- в) роялті;
- г) комісія за користування.

6. Амортизація не нараховується на:

- а) споруди;
- б) права користування землею;
- в) програмне забезпечення;
- г) транспортні засоби;
- д) гудвіл.

3. Підведення підсумків заняття.

Рекомендована література:

1. Борщ Л.М. Інвестування: теорія і практика: Навч. посібник./ Борщ Л.М.– К.: Знання, 2005. – 470 с.
2. Грідасов В.М. Інвестування: Навч. посібник./ Грідасов В.М., Кравченко С.В., Ісаєва О.Є. – К.: ЦУЛ, 2004. – 164 с.
3. Данілов О.Д. Інвестування: навчальний посібник/ Данілов О.Д., Івашина Г.М., Чумаченько О.Г. – К.:Комп'ютерпрес, 2001.
4. Дука А.П. Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування: Навч. посіб./ Дука А.П. – К.: Каравела, 2007. – 424 с.
5. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність: Навч. посібник/ Майорова Т.В. – ЦУЛ, 2004. – 376 с.
6. Пересада А.А. Інвестування: Навч. Посібник/ Пересада А.А. – К.: КНЕУ, 2004. – 250 с.
7. Степченко Д.М. Інноваційні форми регіонального розвитку: Навч. посіб./ Степченко Д.М. -* К.: Вища шк., 2002. – 254с.
8. Про інвестиційну діяльність: станом на 25.12.2008р. Закон України від 18 вересня 1991 року / Верховна Рада України.
9. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі. Закон України від 15 грудня 1993р. № 3687-ХІІ.
10. Про інноваційну діяльність. Закону України від 4 липня 2002р. № 40-ІV.
11. Про концепцію науково-технологічного та інноваційного розвитку України. Постанова Верховної Ради України від 13 липня 1999 року № 916-ХІV.

ТЕМА: ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНОГО КАПІТАЛУ

Мета: узагальнення теоретичного матеріалу щодо особливостей механізму залучення іноземних інвестицій в економіку

План:

1. Короткий огляд вивченого лекційного матеріалу.

2. Виконання вправ:

2.1. Відповісти на питання:

1) Які основні способи проникнення іноземного капіталу на світові ринки існують у сучасних умовах?

2) Які снують форми та види іноземних інвестицій? В чому сутність кожної з них?

3) Які спільні риси характерні для традиційних форм іноземного інвестування?

4) Які можна виділити нові форми іноземного інвестування? Які з них найбільш вживані щодо України?

5) Чим відрізняються між собою операції «поставка підприємства під ключ» та угода «продукт в руки»?

6) З чим пов'язана необхідність вивозу капіталу з країн ?

7) Якими факторами визначається схильність фірми до іноземного інвестування?

8) Які основні мотиви іноземного інвестора є визначальнішими для його діяльності в країні-реципієнті?

9) Які заходи можна віднести до стимулюючих, а які призводять до обмеження іноземного інвестування?

10) Чи є імпорт капіталу в певній мірі доповненням до капіталу національного, чи він відіграє по відношенню до нього конкуруючу, заміщуючу роль?

11) У чому полягає сутність режиму іноземного інвестування та які функції виконує його запровадження?

12) Які пільги передбачені іноземним інвесторам в Україні?

13) Сучасний стан спеціальних зон в Україні.

14) У яких формах мають право здійснювати свою діяльність іноземні інвестори в Україні?

15) Які основні функції МВФ, Світового банку, МБРР, ЄБРР в Україні?

16) Які основні проекти реалізуються в Україні за підтримки міжнародних організацій?

2.2. Дати визначення наведених термінів та понять:

<i>Іноземні інвестиції</i>
<i>Схильність фірми до іноземного інвестування</i>
<i>Стимулювання іноземних інвестицій</i>
<i>Обмеження іноземних інвестицій</i>
<i>Країна - реципієнт</i>

2.3. Вибрати вірні відповіді на запитання тестів:

1. Існує декілька типів ставлення приймаючої країни до іноземних інвестицій, які визначаються цілями їх загальноекономічної політики, серед яких не виділяють:

- а) максимальне відкриття національної економіки для іноземних капіталів і встановлення контролю лише в галузях, які мають стратегічне значення;
- б) залучення іноземних капіталів для розвитку певних районів і придбання технологій;
- в) допущення іноземних інвестицій тільки у формі створення збутової мережі та філій;
- г) обмеження іноземних інвестицій на основі попередньої оцінки їх впливу на національну економіку;
- д) допущення іноземних інвестицій в рамках угод, які визначають умови діяльності іноземних інвесторів;
- е) допущення іноземних інвестицій лише у формі спільних підприємств, які створюються для досягнення певних цілей в установленій період часу.

2. До режимів іноземного інвестування в приймаючі країни не належить:

- а) цільова технічна допомога;
- б) режим обмеження;
- в) національний режим;
- г) пільговий режим;
- д) режим примусу;
- е) концесії.

3. За формою вивозу капіталу іноземні інвестиції поділяються на:

- а) у формі позикового капіталу;
- б) розширення експорту;
- в) вивіз торгового капіталу;
- г) обслуговування місцевих ринків приймаючих країн;
- д) у формі виробничого капіталу;
- е) транзитні.

4. Сутність цієї форми іноземного інвестування полягає у тому, що фірма-постачальник зобов'язана повністю забезпечити фінансування проекту; гарантувати підготовку місцевої робочої сили; здійснювати управління протягом ряду років після того, як завод почне діяти; організувати збут продукції (головним чином через експорт). Найбільш поширена міме

промислово розвинутими країнами і новими індустріальними країнами, де існують місцеві переваги для виробництва конкретної продукції Підготовка іноземною фірмою місцевих спеціалістів, які повинні забезпечити функціонування об'єкта при цьому не передбачена. Зазначена форма має назву:

- а) створення спільних підприємств і відхід від організації власних закордонних підприємств;
- б) дольова участь іноземного інвестора, яка не дає права контролю над підприємством;
- в) управлінські контракти;
- г) поставка підприємств "під ключ";
- д) угода "продукт в руки";
- є) міжнародний підряд.

5. Який відсоток повинна становити іноземна інвестиція в статутному фонді (за його наявності) підприємства з іноземними інвестиціями відповідно до законодавства України?

- а) не менш як 10%;
- б) не менш як 15%;
- в) не менш як 20%;
- г) не менш як 25%.

6. Назвіть основну причину здійснення прямих іноземних інвестицій.

- а) Інвестор має бажання інвестувати капітал у виробництво продукції, яка не випускається у його країні;
- б) інвестор вважає, що інвестиційний клімат у країні є непривабливим;
- в) інвестору немає сенсу реінвестувати прибуток у діюче виробництво;
- г) за кордоном є можливість отримати більші прибутки, ніж усередині країни.

7. Яка теорія пояснює, чому прямі іноземні інвестиції можуть бути більш ефективним способом використання іноземних ресурсів, ніж, наприклад, експорт чи ліцензування?

- а) теорія монополістичної переваги;
- б) теорія інтерналізації прямих іноземних інвестицій;
- в) теорія еклектичної прямих іноземних інвестицій;
- г) теорія міжнародних портфельних інвестицій.

8. У чому полягає головне значення еклектичної теорії прямих іноземних інвестицій?

- а) В об'єднанні положень теорій міжнародної торгівлі (порівняльної переваги), монополістичної переваги та інтернаціоналізації;
- б) в обґрунтуванні розміщення міжнародного виробництва залежно від специфіки країни-одержувача;
- в) у встановленні переваг володіння (технологією, управлінськими та організаційними навичками тощо);

г) у встановленні переваг дислокації (місткість ринку країни-реципієнта, виробничі витрати в цій країні, тарифи, податки, транспортні витрати, урядова політика тощо).

9. Виберіть правильне твердження:

- а) що розвиненішою є країна-одержувач, то менший позитивний вплив прямих іноземних інвестицій на її економіку;
- б) що менш розвиненою є країна-одержувач, то менший позитивний вплив прямих іноземних інвестицій на її економіку;
- в) що розвиненішою є країна-одержувач, то більший позитивний вплив прямих іноземних інвестицій на її економіку;
- г) що менш розвиненою є приймаюча країна, то більший позитивний вплив прямих іноземних інвестицій на її економіку.

10. Яка з наведених функцій прямих іноземних інвестицій є однією з найважливіших і найбільш корисних (з точки зору країни-одержувача)?

- а) Зміна місця країни у міжнародному поділі праці, зокрема завдяки розвитку експортоорієнтованих виробництв;
- б) оновлення і модернізація виробничої бази;
- в) передавання технологій та інновацій;
- г) збільшення податкових надходжень у країні-одержувачі.

11. Яка з поданих характеристик не відповідає моделі інвестування між високорозвиненими країнами?

- а) Відбувається обмін найновішими технологіями;
- б) інвестиції здійснюються в найбільш капіталомісткі та високотехнологічні галузі;
- в) отримується імпульс для розвитку і максимальної віддачі інтелектуального та виробничого потенціалу ТНК;
- г) на підприємствах з іноземним капіталом зайнята дуже незначна частка економічно активного населення.

3. Підведення підсумків заняття.

Рекомендована література:

1. Борщ Л.М. Інвестування: теорія і практика: Навч. посібник./ Борщ Л.М.– К.: Знання, 2005. – 470 с.
2. Грідасов В.М. Інвестування: Навч. посібник./ Грідасов В.М., Кравченко С.В., Ісаєва О.Є. – К.: ЦУЛ, 2004. – 164 с.
3. Гончаров А.Б. Інвестування: Конспект лекцій /Гончаров А.Б. - Х.: ХДЕУ, 2002. - 179с.
4. Інвестування: Навч. посібник. /[Гриньова В.М. Коюда В.О., Лепейко Т.І., Коюда О.П.] Харківський держ. економічний ун-т (заг. ред.). -Х.ГІНЖЕК, 2003.
5. Данілов О.Д. Інвестування: навчальний посібник/ Данілов О.Д., Івашина Г.М., Чумаченько О.Г. – К.:Комп'ютерпрес, 2001.

6. Дука А.П. Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування: Навч. посіб./ Дука А.П. – К.: Каравела, 2007. – 424 с.
7. Коваленко М.А. Фінанси спільного інвестування: Навч. посібник./ Коваленко М.А., Радванська Л.М. - Херсон: ОЛДІ-плюс, 2002.
8. Матюшенко І.Ю. Іноземні інвестиції: Навчальний посібник./ Матюшенко І.Ю., Божко В.П. - К.: Професіонал, 2005.
9. Мельник В.В. Міжнародна інвестиційна діяльність: Навчальний посібник./ Мельник В.В., Козюк В.В. - Тернопіль: Карт-Бланш, 2003.
10. Пересада А.А. Інвестування: Навч. Посібник/ Пересада А.А. – К.: КНЕУ, 2004. – 250 с.
11. Про інвестиційну діяльність: станом на 25.12.2008р. Закон України від 18 вересня 1991 року / Верховна Рада України.
12. Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон. Закон України від 13 жовтня 1992 року N 2673-ХІІ.
13. Про захист іноземних інвестицій на Україні. Закон України від 10 вересня 1991 року N 1540а-ХІІ.

Модульний контроль 2

Практичне заняття 9

ТЕМА: ОБҐРУНТУВАННЯ ДОЦІЛЬНОСТІ ІНВЕСТУВАННЯ. КОНЦЕПЦІЯ ВАРТОСТІ ГРОШЕЙ У ЧАСІ

Мета: систематизація загальних теоретичних уявлень щодо концепції вартості грошей та набуття практичних навичок щодо розрахунку теперішньої й майбутньої вартості анuitету.

План:

1. Короткий огляд вивченого лекційного матеріалу.
2. Виконання вправ:
 - 2.1. Відповісти на питання:
 - 1) У чому полягає економічна сутність концепції вартості грошей у часі?
 - 2) Який економічний зміст альтернативної вартості?
 - 3) Як змінюється майбутня вартість грошей при збільшенні тривалості інвестування?
 - 4) Яка вартість грошей є реальною: майбутня чи теперішня?
 - 5) Який грошовий потік називається анuitетом?
 - 6) Що дає можливість визначити розрахунок теперішньої та майбутньої вартості анuitету? У яких випадках їх доцільно використовувати? Наведіть приклади.
 - 7) Що таке нескінченний анuitет і як розрахувати його теперішню вартість?
 - 8) Як використовувати фінансові таблиці для спрощення розрахунків?
 - 9) Що означає еквівалентність ставок відсотків?

10) Поясніть особливості застосування схем пренумерандо та постнумерандо.

11) В чому полягає основна схема оцінки ефективності інвестицій без урахування та з урахуванням зміни вартості грошей у часі?

2.2. Дати визначення наведених термінів та понять:

<i>Альтернативна вартість</i>	<i>Теперішня вартість</i>
<i>Майбутня вартість</i>	<i>Ануїтет</i>
<i>дисконтування</i>	<i>Компаундування</i>
<i>Дисконтна ставка</i>	<i>Ефективна ставка</i>

2.3. Вибрати вірні відповіді на запитання тестів:

1. Компаундування – це:

а) визначення майбутньої вартості грошей, вкладених водночас на певний термін під певний % ;

б) визначення майбутньої вартості грошей, вкладених рівними частками через рівні проміжки часу під певний % ;

в) це визначення майбутньої вартості грошей, вкладених рівними частками, вклади по якій проводяться в кінці кожного періоду;

г) це визначення майбутньої вартості грошей, вкладених рівними частками, вклади по якій проводяться на початку кожного періоду;

д) визначення поточної (теперішньої) вартості грошей, що буде отримана в майбутньому.

2. Дисконтування - це:

а) визначення майбутньої вартості грошей, вкладених водночас на певний термін під певний % ;

б) визначення теперішньої вартості грошей, які будуть отримані рівними частками через рівні проміжки часу з урахуванням певних % ;

в) визначення поточної (теперішньої) вартості грошей, що буде отримана в майбутньому;

г) визначення поточної (теперішньої) вартості грошей;

3. Ануїтет - це:

а) те саме, що і рента;

б) серія вкладів або виплат рівних сум, що здійснюються через певні інтервали або певну кількість періодів;

в) щось інше.

4. Якщо m - кількість разів нарахування складного відсотку протягом одного року тоді:

а) відсоткова ставка зменшується в m разів;

б) відсоткова ставка збільшується в m разів;

в) кількість періодів зменшується в m разів;

г) кількість періодів збільшується в m разів.

5. При застосуванні концепції дисконтування передбачається:

- а) визначення майбутньої вартості грошей, вкладених водночас на певний термін під певний % ;
- б) визначення майбутньої вартості грошей, вкладених рівними частками через рівні проміжки часу під певний % ;
- в) це визначення майбутньої вартості грошей, вкладених рівними частками, вклади по якій проводяться в кінці кожного періоду;
- г) це визначення майбутньої вартості грошей, вкладених рівними частками, вклади по якій проводяться на початку кожного періоду;
- д) визначення поточної (теперішньої) вартості грошей, що буде отримана в майбутньому;
- є) визначення майбутньої вартості грошей;
- є) визначення поточної (теперішньої) вартості грошей;
- ж) щось інше.

6. Формула $\frac{(1+r)^t - 1}{r}$ використовується для визначення:

- а) коефіцієнту теперішньої вартості ануїтетів;
- б) майбутньої вартості вексельної ренти;
- в) коефіцієнту майбутньої вартості ануїтету;
- г) в інших випадках.

7. Якщо виплати проводяться на початку кожного періоду, то така рента називається:

- а) звичайною;
- б) вексельною;
- в) ануїтетною;
- г) інакше.

8. Яким коштом сьогодні еквівалентна сума у 100 тис. грн., що буде отримана через 3 роки (річний процент у перший рік -10%, другий -15%, третій - 25%):

- а) $\approx 35195,05$;
- б) $\approx 75131,48$;
- в) $\approx 51200,00$
- г) $\approx 63241,11$.

9. Які кошти треба мати сьогодні, щоб через 5 років повернути борг у 500 тис. гр.од., якщо банківський депозитний процент за умовами складного нарахування становитиме 15р.а.?:

- а) $\approx 248600,00$;
- б) $\approx 87000,00$.

10. У випадку застосування схеми пренумерандо фінансовий результат порівняно зі схемою постнумерандо завжди буде:

- а) менше;
- б) однаковий;
- в) більше.

2.4. Розв'язати задачі:

Задача 1.

Інвестор поклав у банк 846000грн. під 12% річних. Визначити величину суми вкладу через 5 років.

Задача 2.

Інвестор поклав у банк 89 тис. грн під 12 % річних із щоквартальним нарахуванням відсотків. Визначити величину суми вкладу через 6 років.

Задача 3.

Визначити, яку суму необхідно покласти на депозит, щоб через 4 роки власник депозиту одержав 54 тис. грн., якщо ставка відсотку становить 12% річних.

Задача 4.

Є два варіанти нарахування відсотків на кошти, які розміщуються на депозит у банк. За варіантом А — нарахування здійснюється щомісячно за ставкою 25% річних, а за варіантом В — щоквартально за ставкою 26% річних. Визначити ефективну річну ставку за кожним варіантом.

Задача 5.

Приміщення здається в оренду на 5 років. Орендні платежі вносяться у розмірі 24 тис. грн. Орендатором щорічно в кінці року в банк на рахунок власника компанії. Банк нараховує на ці суми 24% річних. Визначити суму, яку одержить власник компанії в кінці строку оренди, при умові, якщо гроші з рахунку не знімалися.

Задача 6.

Фірма передбачає створити протягом 3-х років фонду інвестування у розмірі 150 тис. грн. Фірма має можливість асигнувати на це щорічно 41,2 тис. грн., розміщуючи їх під 20% річних. Яка сума потрібна фірмі для створення фонду у розмірі 150 тис. грн., якщо вона помістила б її у банк одночасно на 3 роки під 20% річних?

Задача 7.

Для розширення складських приміщень комерційна організація планує через 2 роки придбати будівлі. Експерти оцінюють майбутню вартість у розмірі 800 тис.грн.

За банківськими депозитними рахунками встановлені ставки у розмірі 31% із щорічним нарахуванням складних відсотків та 26% із щоквартальним нарахуванням складних відсотків.

Визначити суму, яку необхідно помістити на банківський депозитний рахунок та найбільш привабливий варіант вкладу.

Задача 8.

Компанія «Аско» пропонує поліс страхування життя за яким необхідно щорічно сплачувати 300 грн. За умовами договору в кінці встановленого терміну (20 років) страхівник не отримує ніякої суми коштів (поліс А).

За альтернативним варіантом (поліс В) компанія сплатить 22 тис.грн., але вкладати необхідно 780 грн. щорічно.

Необхідно визначити найвигідніший варіант. Розрахункова ставка відсотку 8%.

Задача 9.

Інвестор планує вкладати \$2000 в ануїтет на початок кожного року впродовж 10 років. Визначити суму, яку отримає інвестор через 10 років за умови, що проценти нараховуються щорічно в розмірі 6%.

Задача 10.

Корпорація розраховує отримувати грошові надходження від впровадження нового проекту \$5000 щорічно упродовж 10 років. Знайдіть теперішню вартість грошей, яку отримає корпорація, якщо ставка дисконту 10%.

Задача 11.

Позичальнику потрібні 45000\$ для подальшого інвестування. Банк надає йому позичку на 15 років під 8% річних з рівними щорічними платежами в кінці року. Яку суму необхідно сплачувати позичальнику у кінці кожного року.

Задача 12.

Визначити скільки отримає інвестор за 3 років, якщо вкладе 120 тисяч гривень під 12% річних. Проценти нараховуються раз на рік за умовами складного нарахування. Порівняти результати з простим нарахуванням відсотків.

В інвестиційній діяльності за терміну реалізації проектів до 1 року (якщо не зазначено інше) приймається проста схема нарахування відсотків, а при терміні більше одного року - складна схема нарахування процентів.

Задача 13.

Що Ви оберете: 4500 доларів готівкою сьогодні чи 1200 доларів щороку протягом 4 років. Припустимо, що річна ставка відсотків 15%.

Задача 14.

Шість платежів по 200 гр. од. кожен потрібно вносити за схемою пренумерандо, враховуючи, що річна ставка відсотків 15% за період між платежами. Скільки гр. од. буде у кінці останнього періоду? Як зміниться фінансовий результат при застосуванні схеми постнумерандо?

Задача 15.

Фінансовий менеджер пропонує Вам інвестувати в підприємство 85 тис. грн., обіцяючи повернути 88 тис. грн. через 2 роки. У Вас є також інші альтернативи. За яких умов запропонований варіант інвестування буде найпривабливішим?

Задача 16.

Сьогодні на Вашому рахунку є 120 тис. грн., на які банк нараховує 16% річних раз на рік за умовами складного нарахування. Яку суму можна знімати щорічно з рахунку, щоб їх вистачило на 15 років за інших рівних умов. У подібного роду задачах потрібно відшукати суму ануїтету за умови, що банк продовжуватиме нараховувати відсотки на залишок суми на рахунку.

Задача 17.

Скільки років потрібно вкласти по 100 грн. на рахунок у банку, щоб стати мільйонером? Річна ставка відсотків зі складним нарахуванням становить 17%. Тобто потрібно знайти кількість періодів, які вносяться однакою за розміром сума. Ця сума, яка вноситься через рівні проміжки часу в однаковому обсязі, є нічим іншим, як ануїтетом, а тому знайти потрібно / з формули ануїтету

3. Підведення підсумків заняття.

Рекомендована література:

1. Балацький О.Ф. Управління інвестиціями: Навч. посібник./ Балацький О.Ф., Теліженко О.М., Соколов М.О. - Суми: Університетська книга, 2004.
2. Борщ Л.М. Інвестування: теорія і практика: Навч. посібник./ Борщ Л.М. – К.: Знання, 2005. – 470 с.
3. Гойко А.Ф. Методи оцінки ефективності інвестицій та пріоритетні напрями їх реалізації./ Гойко А.Ф. - К.: Віра-Р, 1999.
4. Грідасов В.М. Інвестування: Навч. посібник./ Грідасов В.М., Кравченко С.В., Ісаєва О.Є. – К.: ЦУЛ, 2004. – 164 с.
5. Гончаров А.Б. Інвестування: Конспект лекцій /Гончаров А.Б. - Х.: ХДЕУ, 2002. - 179с.
6. Інвестування: Навч. посібник. /[Гриньова В.М. Коюда В.О., Лепейко Т.І., Коюда О.П.] Харківський держ. економічний ун-т (заг. ред.). -Х.ГІНЖЕК, 2003.
7. Данілов О.Д. Інвестування: навчальний посібник/ Данілов О.Д., Івашина Г.М., Чумаченко О.Г. – К.:Комп'ютерпрес, 2001.
8. Дука А.П. Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування: Навч. посіб./ Дука А.П. – К.: Каравела, 2007. – 424 с.
9. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність: Навч. посібник/ Майорова Т.В. – ЦУЛ, 2004. – 376 с.
10. Пересада А.А. Інвестування: Навч. Посібник/ Пересада А.А. – К.: КНЕУ, 2004. – 250 с.
11. Черваньов Д.М. Менеджмент інвестиційної діяльності підприємств: Навч. посіб./ Черваньов Д.М. — К.: Знання—Прес, 2003.

Практичне заняття 10

ТЕМА: ОБҐРУНТУВАННЯ ДОЦІЛЬНОСТІ ІНВЕСТУВАННЯ. МЕТОДИ ОЦІНКИ ДОЦІЛЬНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙ.

Мета: Набуття практичних навичок застосування методики оцінки доцільності інвестицій.

План:

1. Короткий огляд вивченого лекційного матеріалу.

2. Виконання вправ:

2.1. Відповісти на питання:

- 1) Що означає результат застосування методу NPV?
- 2) Як змінюється значення чистої теперішньої вартості при збільшенні ставки дисконту?
- 3) Які методи найкраще підходять для порівняння альтернативних проектів? Синергійних проектів? Заміщуючих проектів?
- 4) Поясніть графічно сутність методу внутрішньої норми рентабельності проекту.
- 5) Що таке "фінансовий профіль проекту"?
- 6) Яким методом слід скористатися при порівнянні оцінки ефективності інвестицій у проекти, коли важко або неможливо оцінити грошові потоки від їх освоєння?
- 7) Назвіть основні переваги та недоліки методів оцінки доцільності інвестицій?

2.2. Дати визначення наведених термінів та понять:

<i>Середня ставка доходу (ARR)</i>	<i>Період окупності інвестицій (PP)</i>
<i>Чиста теперішня вартість (NPV)</i>	<i>Дисконтований період окупності (DPP)</i>
<i>Внутрішня норма рентабельності (IRR)</i>	<i>Фінансовий профіль інвестиційного проекту</i>

2.3. Вибрати вірні відповіді на запитання тестів:

1. Чому при розрахунку середньої ставки доходності у знаменнику береться половина початкових інвестицій?:

- а) щоб точніше співставити інвестиційні витрати і середньорічні доходи;
- б) оскільки протягом реалізації проекту частина інвестицій відшкодовується за рахунок амортизації, а оптимальним вважається рівномірне нарахування амортизації;
- в) щоб прирівняти до єдиної бази середньорічні доходи та витрати;
- г) оскільки протягом реалізації проекту частина інвестицій може бути зменшена на додаткові грошові надходження.

2. Основним недоліком методу простого періоду окупності є:

- а) приблизність отриманого результату;
- б) неврахування додаткових грошових потоків проекту;
- в) неврахування зміни вартості грошей у часі;
- г) недоцільність використання для порівняння багатьох альтернатив.

3. За методом чистої теперішньої вартості проект схвалюється, якщо:

- а) $NPV < 0$;
- б) $NPV = 0$;
- в) $NPV > 0$;
- г) проект схвалюється у будь-якому випадку;
- д) $NPV < 1$;
- е) $NPV = 1$;
- є) $NPV > 1$.

4. Показник, який вказує, скільки грошових одиниць інвестицій потрібно підприємству для отримання однієї грошової одиниці прибутку — це:

- а) коефіцієнт співвідношення доходів і витрат;
- б) середня ставка доходності;
- в) розрахункова норма прибутку;
- г) індекс рентабельності інвестицій.

5. Якщо купонна ставка збільшиться, то поточна ринкова вартість облигації:

- а) збільшиться;
- б) зменшиться;
- в) не зміниться.

6. Якщо зросте норма поточної доходності на ринку аналогічних цінних паперів, то поточна ринкова вартість облигації:

- а) збільшиться;
- б) зменшиться;
- в) не зміниться.

7. Для визначення поточної ринкової вартості цільових облигацій доцільно використовувати модель розрахунку:

- а) з виплатою відсотків при погашенні;
- б) без виплати відсотків;
- в) з періодичною виплатою відсотків.

8. Найдоцільнішою для розрахунку поточної ринкової вартості звичайних акцій є модель:

- а) при її використанні протягом невизначеного тривалого періоду часу;
- б) при її використанні протягом заздалегідь передбаченого періоду часу;
- в) з постійними дивідендами;
- г) з постійними зростаючими дивідендами.

9. Для одержання коректних результатів при проведенні розрахунків ефективності проекту не є необхідним:

- а) узгодженість у розрахунках по часу грошових потоків;
- б) врахування масштабу проекту;

- в) вибір моменту часу для дисконтування;
- г) вимір витрат і вигод проекту.

10. Найчастіше невживаними критеріями є:

- а) чиста поточна вартість;
- б) внутрішня норма рентабельності;
- в) коефіцієнт вигод/витрат;
- г) критерій прибутку в перший рік експлуатації.

11. NPV являє собою:

- а) різницю між майбутньою вартістю потоку майбутніх вигод та поточною вартістю теперішніх і майбутніх витрат проекту протягом усього його циклу;
- б) майбутню вартість вигод від зроблених капіталовкладень;
- в) поточну вартість вигод від зроблених капіталовкладень;
- г) алгебраїчну дисконтовану суму поточної вартості майбутніх вигод та поточної вартості теперішніх і майбутніх витрат проекту протягом усього його циклу.

12. Неможливо однозначно встановити значення IRR проектів, у яких:

- а) зміна знака NPV відбувається більше одного разу;
- б) існує різний масштаб проекту;
- в) існує різна тривалість проекту;
- г) один з проектів є складним.

13. При взаємовиключних проектах використовуються:

- а) NPV та IRR;
- б) тільки NPV;
- в) тільки IRR;
- г) NPV , IRR та BCR;
- д) NPV та BCR.

14. По відношенню до результату, отриманого за методом простого періоду окупності, дисконтований період:

- а) більше;
- б) результати однакові;
- в) залежить від складності тривалості проекту;
- г) менший.

15. На поточну ринкову вартість облигації не впливає:

- а) термін, що залишився до погашення;
- б) купонна ставка;
- в) загальний термін обігу облигації на ринку;
- г) обсяг сплати відсотків за облигацією.

16. Якщо норма доходності на ринку для аналогічних цінних паперів зростає, то поточна ринкова вартість облигації:

- а) не зміниться;
- б) зросте;
- в) зменшиться;
- г) все залежить від такої зміни.

17. Якщо періодичність сплати відсотків за облигацією збільшиться протягом року, то поточна ринкова вартість облигації:

- а) не зміниться;
- б) зросте;
- в) зменшиться.

18. Модель оцінки поточної ринкової вартості акції з постійними дивідендами можна застосувати у випадках оцінки:

- а) оцінки привілейованих акцій;
- б) оцінки простих акцій;
- в) для оцінки звичайних акцій, якщо АТ працює з однаковим обсягом прибутку;
- г) для оцінки привілейованих акцій, що беруть участь у розподілі прибутку;
- д) інвестиційних сертифікатів.

19. Модель оцінки поточної ринкової вартості акції з зростаючими дивідендами можна застосувати у випадках оцінки:

- а) оцінки привілейованих акцій;
- б) оцінки простих акцій;
- в) оцінки звичайних акцій, якщо АТ працює з однаковим обсягом прибутку;
- г) оцінки привілейованих акцій, що беруть участь у розподілі прибутку;
- д) інвестиційних сертифікатів.

2.4. Розв'язати задачі:

Задача 1.

На підставі даних таблиці необхідно:

- Визначити динамічні показники ефективності інвестицій, якщо необхідна ставка прибутковості 12 %.
- Зробити висновки.

Період, років	0	1	2	3	4	5
Грошовий потік, тис. грн.	-10000	2980	3329	3599	2121	3815

Задача 2.

Підприємство розглядає доцільність придбання нової технологічної лінії за ціною 18 000 у. о. За прогнозами, одразу після пуску лінії щорічні надходження після вирахування податків становитимуть 5700 у. о. Робота лінії розрахована на п'ять років. Ліквідаційна вартість лінії дорівнює витратам на її демонтаж. Необхідна норма прибутку — 12 %. Визначити чисту теперішню вартість проекту, індекс доходності та період окупності. Зробіть необхідні висновки.

Задача 3.

Підприємство планує встановити нову технологічну лінію по випуску промислової продукції. Вартість устаткування становить 15 млн грн, строк експлуатації лінії — 6 років.

На підставі даних про грошові потоки інвестиційного проекту, представлених у таблиці, визначте чистий наведений ефект від реалізації проекту й обґрунтуйте доцільність ухвалення інвестиційного рішення. Дисконтна ставка 18%.

Грошові потоки інвестиційного проекту

Період часу, років	Грошовий потік, тис. грн
1	2
0	-15 000
1	2 900
2	2 500
3	4 100
4	4 350
5	4 450
6	3 500

Задача 4.

За даними табл. 4 обчисліть строк окупності інвестиційного проекту за умови, що проектний грошовий приплив протягом року виникає рівномірно, а також визначте показник дисконтного строку окупності. Зробіть висновок про доцільність реалізації цього інвестиційного проекту. Дисконтна ставка 20%.

Період часу, років	Грошовий потік, тис.
0	-2 500
1	570
2	1700
3	2 150

Задача 5.

Комерційна організація планує придбати торговельні павільйони й одержати дозвіл на здійснення торговельної діяльності, при цьому первісні витрати оцінюються в межах 432 тис. грн. Протягом першого року планується додатково інвестувати 216 тис. грн. (зростання оборотного капіталу і реконструкція). Грошовий потік становить 103 тис. грн. за рік. Ліквідаційна

вартість павільйонів (з урахуванням торговельного місця) через 10 років оцінюється в розмірі 320 тис. грн. Потрібно: визначити в таблиці економічний ефект у результаті реалізації даних капітальних вкладень, якщо проектна дисконтна ставка становить 10%.

Оцінка економічної ефективності довгострокових капіталовкладень

Період часу (t), років	Грошовий потік, тис. грн.	Фактор поточної вартості, коеф.	Поточна вартість, тис. грн.
0	-432,0	1,0000	
1	-113,0		
2-10	103,0		
10	320,0		
NPV	X	X	

Задача 6.

Визначити доцільність інвестування у альтернативні проекти за даними таблиці 1. для розрахунку використати методи: *ARR*, *PP*, *PI*, *DPP*, *NPV*, *IRR*.

Таблиця 1. –

Надходження (за роками), тис.грн.			
Проекти	1 рік	2 рік	3 рік
А	-4000	2400	2765
Б	-2000	1200	1500

Задача 7.

Підприємству для розгляду запропоновані три альтернативні проекти. Визначить найбільш ефективний проект.

Показники	Од. виміру	Проект А	Проект Б	Проект В
1. Обсяг інвестованих коштів	грн.	80000	50000	75000
2. Період експлуатації проекту	роки	3	2	4
3. Сума очікуваного грошового потоку	грн.			
Усього		120000	75000	110000
1-й год		40000	35000	20000
2-й год		50000	40000	30000
3-й год		30000	–	30000
4-й год	%	–	–	30000
4. Дисконтна ставка		12	10	14

Задача 10.

Інвестор розглядає два варіанти організації виробництва за рахунок придбання обладнання двох типів. Треба прийняти рішення, враховуючи, що інвестор бажає мати доходність вкладеного капіталу не менше 15%. Перший тип обладнання коштує 100 тис. грн., за прогнозами може забезпечити 20 тис. грн. прибутку на рік, термін експлуатації – до 7 років, кінцева ліквідаційна вартість оцінюється в 10 тис. грн. Обладнання другого типу має такі очікувані

параметри: вартість – 140 тис. грн., щорічний прибуток – 30 тис. грн., експлуатація – 13 років, ліквідаційної вартості не матиме.

3. Підведення підсумків заняття.

Рекомендована література:

1. Бакаєв Л.О. Кількісні методи в управлінні інвестиціями: Навч. посібник./ Бакаєв Л.О. - К.: КНЕУ, 2000. – 151 с.
2. Балацький О.Ф. Управління інвестиціями: Навч. посібник./ Балацький О.Ф., Теліженко О.М., Соколов М.О. - Суми: Університетська книга, 2004. – 232с.
3. Борщ Л.М. Інвестування: теорія і практика: Навч. посібник./ Борщ Л.М.– К.: Знання, 2005. – 470 с.
5. Грідасов В.М. Інвестування: Навч. посібник./ Грідасов В.М., Кравченко С.В., Ісаєва О.Є. – К.: ЦУЛ, 2004. – 164 с.
6. Гончаров А.Б. Інвестування: Конспект лекцій /Гончаров А.Б. - Х.: ХДЕУ, 2002. - 179с.
7. Інвестування: Навч. посібник. /[Гриньова В.М. Коюда В.О., Лепейко Т.І., Коюда О.П.] Харківський держ. економічний ун-т (заг. ред.). -Х.гІНЖЕК, 2003.
8. Данілов О.Д. Інвестування: навчальний посібник/ Данілов О.Д., Івашина Г.М., Чумаченько О.Г. – К.:Комп'ютерпрес, 2001.
9. Дука А.П. Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування: Навч. посіб./ Дука А.П. – К.: Каравела, 2007. – 424 с.
10. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність: Навч. посібник/ Майорова Т.В. – ЦУЛ, 2004. – 376 с.
11. Пересада А.А. Інвестування: Навч. Посібник/ Пересада А.А. – К.: КНЕУ, 2004. – 250 с.
12. Пересада А.А. Управління інвестиційним процесом./ Пересада А.А. – К.: Лібра, 2002. – 472 с.
13. Черваньов Д.М. Менеджмент інвестиційної діяльності підприємств: Навч. посіб./ Черваньов Д.М. — К.: Знання—Прес, 2003.
14. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент: Учебный курс./ Бланк И.А. – К. Эльга-Н, Ника-Центр, 2001. – 448 с. – С. 123 – 169.
15. Ендовицкий Д.А. Практикум по инвестиционному анализу./ Ендовицкий Д.А., Коробейников Л.С., Сысоева Е.Ф. – М.: Финансы и статистика, 2001. – 240 с.
16. Радионова С.П. Оценка инвестиционных ресурсов предприятий (инновационный аспект)./ Радионова С.П., Радионов Н.В. – СПб.: Альфа, 2001. – 208 с.

Практичне заняття 11

ТЕМА: ІНВЕСТИЦІЙНІ РИЗИКИ: СУТНІСТЬ ТА ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ

Мета: узагальнення та закріплення теоретичного матеріалу про сутність та причини виникнення ризику в інвестиційній діяльності.

План:

1. Короткий огляд вивченого лекційного матеріалу.

2. Виконання вправ:

2.1. Відповісти на питання:

- 1) У чому полягає сутність ризику?
- 2) Яка специфіка дослідження ризиків в інвестуванні?
- 3) Яким чином здійснюється врахування ризиків у процесі прийняття інвестиційних рішень?
- 4) Надати класифікацію ризиків за сферами прояву.
- 5) Надати класифікацію ризиків за формами інвестування.
- 6) Надати класифікацію ризиків за джерелами виникнення
- 7) На які види поділяється інвестиційний ризик залежно від чинників?
- 8) Надати характеристику джерел ризику.
- 9) Діяльність господарюючого суб'єкта та ризику.
- 10) Заходи щодо зниження та запобігання ризиків.

2.2. Дати визначення наведених термінів та понять:

<i>Невизначеність</i>	<i>Ризик</i>
<i>Інвестиційний ризик</i>	<i>Інфляція</i>
<i>Диверсифікація</i>	<i>Хеджування</i>
<i>Лімітування</i>	<i>Самострахування</i>
<i>Страхування ризиків</i>	<i>Ризик-менеджмент</i>

2.3. Вибрати вірні відповіді на запитання тестів:

1. **На ставку дисконту не впливають:**

- а) депозитний процент по вкладах;
- б) ризик;
- в) альтернативна вартість проекту;
- г) інфляція;
- д) грошовий потік.

2. **Якщо очікується, що вартість усіх витрат і вигод буде зростати відповідно до темпів інфляції, то неможливо:**

- а) враховувати інфляцію шляхом використання номінальної ставки доходу на капітал;
- б) не враховувати інфляцію;
- в) враховувати інфляцію шляхом застосування номінальної ставки доходу на капітал по відношенню до кожного відпливу та припливу;
- г) використання індексу інфляції.

3. **Ризик інвестиційного проекту - це:**

- а) ймовірність того, що проект буде реалізовано;

- б) очікуване значення NPV проекту;
- в) міра невизначеності одержання очікуваного рівня доходності при реалізації даного проекту;
- г) міра очікуваного рівня доходності даного проекту.

4. Несхильність інвесторів до ризику означає, що:

- а) інвестори не вкладатимуть кошти в ризиковані проекти;
- б) інвестори вкладатимуть кошти в ризиковані проекти;
- в) інвестори не підуть на додатковий ризик, якщо не очікують, що це буде компенсовано додатковими доходами;
- г) інвестори використовують ефект диверсифікації.

5. Статистична невизначеність має місце тоді, коли:

- а) не визначено параметри проекту;
- б) невизначені параметри можуть спостерігатися достатню кількість разів, щоб визначити частоти появи цікавих нам подій;
- в) за нормального закону розподілу випадкової величини;
- г) дисперсія дорівнює нулю.

6. Безризикові інвестиції підприємства - це інвестиції:

- а) розрахункова сума приросту капіталу або поточного доходу за якими дорівнює очікуваним значенням;
- б) розрахункова норма доходності за якими дорівнює нормі доходності по безризикових цінних паперах;
- в) які мають зовнішнє страхування;
- г) які здійснюються під державні гарантії.

7. За рівнем ризику інвестиції бувають:

- а) Безризикові, низькоризикові, середньоризикові та високо ризикові;
- б) Безризикові та високо ризикові;
- в) Низькоризикові та високо ризикові;
- г) Середньоризикові та високо ризикові;

8. До якої з наведених груп ризиків відноситься ринковий ризик:

- а) за видами;
- б) за джерелами виникнення;
- в) за фінансовими наслідками;
- г) за рівнем фінансових втрат.

9. Загальний ризик, що відноситься до конкретного інвестиційного інструменту, який розглядається ізольовано, вимірюється:

- а) через дисперсію можливих доходів відносно очікуваної доходності цього інструменту;
- б) через величину коефіцієнта;
- в) через величину індексу доходності.

10. До якої з наведених груп ризиків відноситься податковий ризик:

- а) за видами;
- б) за джерелами виникнення;
- в) за фінансовими наслідками;
- г) за рівнем фінансових втрат.

11. Систематичний (ринковий) ризик властивий:

- а) всім учасникам інвестиційної діяльності;
- б) діяльності інвестиційних посередників;
- в) діяльності інституціональних інвесторів на ринку.

3. Підведення підсумків заняття.

Рекомендована література:

1. Бакаєв Л.О. Кількісні методи в управлінні інвестиціями: Навч. посібник./ Бакаєв Л.О. - К.: КНЕУ, 2000. – 151 с.
2. Балацький О.Ф. Управління інвестиціями: Навч. посібник./ Балацький О.Ф., Теліженко О.М., Соколов М.О. - Суми: Університетська книга, 2004. – 232с.
3. Борщ Л.М. Інвестування: теорія і практика: Навч. посібник./ Борщ Л.М.– К.: Знання, 2005. – 470 с.
4. Гойко А.Ф. Методи оцінки ефективності інвестицій та пріоритетні напрями їх реалізації./ Гойко А.Ф. - К.: Віра-Р, 1999.
5. Грідасов В.М. Інвестування: Навч. посібник./ Грідасов В.М., Кравченко С.В., Ісаєва О.Є. – К.: ЦУЛ, 2004. – 164 с.
6. Гончаров А.Б. Інвестування: Конспект лекцій /Гончаров А.Б. - Х.: ХДЕУ, 2002. - 179с.
7. Єлейко Я.І. Інвестиції, ризик, прогноз. / Єлейко Я.І., Єлейко О.І., Раєвський К.Є. – Львів: Львівський банківський інститут Національного банку України, 2000.
8. Інвестування: Навч. посібник. /[Гриньова В.М. Коюда В.О., Лепейко Т.І., Коюда О.П.] Харківський держ. економічний ун-т (заг. ред.). -Х.гІНЖЕК, 2003.
9. Данілов О.Д. Інвестування: навчальний посібник/ Данілов О.Д., Івашина Г.М., Чумаченько О.Г. – К.:Комп'ютерпрес, 2001.
10. Дука А.П. Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування: Навч. посіб./ Дука А.П. – К.: Каравела, 2007. – 424 с.
11. Пересада А.А. Інвестування: Навч. Посібник/ Пересада А.А. – К.: КНЕУ, 2004. – 250 с.
12. Пересада А.А. Управління інвестиційним процесом./ Пересада А.А. – К.: Лібра, 2002. – 472 с.
13. Черваньов Д.М. Менеджмент інвестиційної діяльності підприємств: Навч. посіб./ Черваньов Д.М. — К.: Знання—Прес, 2003.
14. Щукін Б.М. Інвестиційна діяльність: Методичний посібник./ Щукін Б.М. – К.: МАУП, 1998. – 68 с.
15. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент: Учебный курс./ Бланк И.А. – К. Эльга-Н, Ника-Центр, 2001. – 448 с. – С. 123 – 169.

Практичне заняття 12

*ТЕМА: ІНВЕСТИЦІЙНІ РИЗИКИ. МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ РИЗИКІВ
ІНВЕСТУВАННЯ*

Мета: формування навичок застосування методів дослідження ризиків в інвестуванні .

План:

1. Короткий огляд вивченого лекційного матеріалу.

2. Виконання вправ:

2.1. Відповісти на питання:

- 1) Які основні переваги та обмеження у застосуванні методу аналізу чутливості реагування?
- 2) Який механізм використання методу аналіз сценаріїв для дослідження інвестиційних ризиків?
- 3) Які переваги імітаційного моделювання для прийняття інвестиційних рішень?
- 4) Що дає можливість дослідити застосування моделі оцінки капітальних активів (МОКА)? Для оцінки ризиків яких інвестицій ця модель доцільніше?
- 5) Як впливає інфляція на ефективність інвестицій?
- 6) Які основні принципи управління ризиком?
- 7) Які складові можна виділити в системі ризик-менеджменту?
- 8) У чому полягають і як застосовуються способи пом'якшення ризиків?
- 9) Яка специфіка застосування засобів запобігання ризикам?
- 10) Які основні причини виникнення і наслідки інвестиційних ризиків для підприємства?
- 11) Якими методами можна дати кількісну оцінку ризикам інвестування?

2.2. Вибрати вірні відповіді на запитання тестів:

1. Для кількісної оцінки ризику використовується показник:

- а) строк окупності;
- б) коефіцієнт трансформації;
- в) точка беззбитковості;
- г) середньоквадратичне відхилення.

2. Необхідний рівень доходності проекту при заданому ризику — це:

- а) очікуваний рівень доходності;
- б) той граничний рівень доходності, нижче якого інвестори відхиляють проект;
- в) рівень доходності, що дорівнює безризиковій ставці;
- г) рівень доходності, що дорівнює NPV проекту.

3. Основне співвідношення моделі МОКА (СAMP) має вигляд:

- а) $R_e = R_f + R_m$;
 б) $R_e = R_f + \beta (R_m - R_f)$;
 в) $\beta \times R_e = R_f + R_m \beta$;
 г) $R_e = R_f + \beta \times \beta_e (R_m - R_f)$.

4. Рівень інфляції на збут розраховується як:

- а) прогнозоване зростання (падіння) співвідношення курсів валют;
 б) прогнозоване зростання (зниження) цін у процентах за рік;
 в) співвідношення зростання цін і доходів;
 г) прогнозоване зростання перевищення грошової маси в обігу над пропозицією товарів;
 д) індекс роздрібного товарообороту.

5. При оцінці рівня ризикованості проекту реальних інвестицій вимірюється його:

- а) одиничний ризик;
 б) корпоративний ризик;
 в) ринковий ризик

6. Який з методів оцінки вірогідності окремих проектних ризиків використовується, коли реалізація проекту відбувається в декілька етапів і супроводжується вкладенням коштів по роках:

- а) аналіз «дерева рішень»;
 б) метод сценаріїв;
 в) метод імітаційного моделювання;
 г) власний аналіз.

2.3. Розв'язати задачі:

Задача 1.

Інвестор планує здійснити фінансові вкладення в акції. Використовуючи правила прийняття рішень за САМР, визначити в акції якого підприємства доцільно вкладення коштів за таких даних:

	Акції А	Акції Б	Акції В
Очікувана рентабельність, %	14	16	20
Чутливість узагальнюючих показників ефективності виробничо-фінансової діяльності підприємства до впливу макроекономічних факторів ризику β – коефіцієнт	1	1,5	2
Середня доходність ринкового портфеля інвестицій, (R_m), %	10	10	10
Безризикова процентна ставка на ринку капіталів, (i) %	6	6	6

Задача 2.

Вам пропонується інвестувати два інноваційні проекти на вибір. При цьому варто враховувати, що: перша інвестиція припускає втрату 1 млн грн з імовірністю 0,5; —друга — втрату 2 млн грн з імовірністю 0,3. Яке рішення пов'язане з меншим ризиком? Обґрунтувати свою відповідь.

Задача 3.

Компанія визначає умови ризику в термінах стану економіки. Настання сильного економічного зростання вона оцінює з імовірністю 0,3, середнього економічного зростання – з імовірністю 0,5 і слабкого – з імовірністю 0,2.

Грошові надходження від інвестицій у три проекти передбачаються такими:

Економічне зростання	Імовірність	Очікувані грошові надходження, тис.грн.		
		А	В	С
Сильне	0.3	56	48	59
Середнє	0.5	52	43	48
Слабке	0.2	34	38	38

Визначити абсолютні і відносну міри ризику трьох проектів.

Задача 4.

На підставі даних таблиці потрібно дати характеристику різним типам ризику, що виникає в процесі реалізації довгострокової програми інвестиційного розвитку комерційної організації. Скласти аналітичний висновок, у якому дати характеристику залежності ризику і рентабельності трьох можливих варіантів становища економіки і конкретного суб'єкта господарювання

Показники галузеві	1-й варіант	2-й варіант	3-й варіант
1. Безризикова сівка рентабельності (r_f), %	18	25	30
2. Середньогалузева рентабельність (R_m), %	30	40	45
3. Чутливість узагальнюючих показників ефективності виробничо-фінансової діяльності підприємства до впливу макроекономічних факторів ризику β – коефіцієнт	0,8	1,0	1,5
4. Середня зважена величина процентної ставки позикових коштів комерційної організації (r)? %	30	50	60
5. Частка позикового капіталу в загальному об'ємі фінансування інвестиційного проекту, коеф.	1,0	0,5	0

Задача 5.

Фірма оцінює проект заміни обладнання, що має такі грошові потоки:

Інвестиції		Грош. Потік, роки 1-5		Грош. Потік, роки 6-10	
Імовірність	Сума, тис. грн.	Імовірність	Сума, тис. грн	Імовірність	Сума, тис. грн
0.3	13	0.2	2	0.2	2,6
0.4	14	0.4	2,4	0.6	3,2
0.3	15	0.3	2,8	0.1	3,4
		0.1	3,4	0.1	3,6

Безризикова ставка – 10%. Визначте сподівану ЧТВ проекту з урахуванням ризику, якщо $u + a = 4\%$.

3. Підведення підсумків заняття.

Рекомендована література:

1. Бакаєв Л.О. Кількісні методи в управлінні інвестиціями: Навч. посібник./ Бакаєв Л.О. - К.: КНЕУ, 2000. – 151 с.
2. Балацький О.Ф. Управління інвестиціями: Навч. посібник./ Балацький О.Ф., Теліженко О.М., Соколов М.О. - Суми: Університетська книга, 2004. – 232с.
3. Борщ Л.М. Інвестування: теорія і практика: Навч. посібник./ Борщ Л.М. – К.: Знання, 2005. – 470 с.
4. Гойко А.Ф. Методи оцінки ефективності інвестицій та пріоритетні напрями їх реалізації./ Гойко А.Ф. - К.: Віра-Р, 1999.
5. Грідасов В.М. Інвестування: Навч. посібник./ Грідасов В.М., Кравченко С.В., Ісаєва О.Є. – К.: ЦУЛ, 2004. – 164 с.
6. Гончаров А.Б. Інвестування: Конспект лекцій /Гончаров А.Б. - Х.: ХДЕУ, 2002. - 179с.
7. Єлейко Я.І. Інвестиції, ризик, прогноз. / Єлейко Я.І., Єлейко О.І., Раєвський К.Є. – Львів: Львівський банківський інститут Національного банку України, 2000.
8. Інвестування: Навч. посібник. /[Гриньова В.М. Коюда В.О., Лепейко Т.І., Коюда О.П.] Харківський держ. економічний ун-т (заг. ред.). -Х.ГІНЖЕК, 2003.
9. Данілов О.Д. Інвестування: навчальний посібник/ Данілов О.Д., Івашина Г.М., Чумаченько О.Г. – К.:Комп'ютерпрес, 2001.
10. Дука А.П. Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування: Навч. посіб./ Дука А.П. – К.: Каравела, 2007. – 424 с.
11. Матвійчук А.В. Аналіз і управління економічним ризиком: Навчальний посібник./ Матвійчук А.В. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 224 с.
12. Пересада А.А. Управління інвестиційним процесом./ Пересада А.А. – К.: Лібра, 2002. – 472 с.
13. Черваньов Д.М. Менеджмент інвестиційної діяльності підприємств: Навч. посіб./ Черваньов Д.М. — К.: Знання—Прес, 2003.
14. Щукін Б.М. Інвестиційна діяльність: Методичний посібник./ Щукін Б.М. – К.: МАУП, 1998. – 68 с.
15. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент: Учебный курс./ Бланк И.А. – К. Эльга-Н, Ника-Центр, 2001. – 448 с.

ТЕМА: ІНВЕСТИЦІЙНЕ ПРОЕКТУВАННЯ

Мета: Закріплення теоретичного матеріалу щодо особливостей інвестиційного проектування.

План:

1. Короткий огляд вивченого лекційного матеріалу.

2. Виконання вправ:

2.1. Відповісти на питання:

- 1) Що таке проект? Чим проект відрізняється від програми та плану?
- 2) Які особливості інвестиційних проектів?
- 3) Чим відрізняється звичайний проект від інвестиційного?
- 4) Які основні класифікаційні ознаки проектів?
- 5) Що таке фази та стадії циклу проекту?
- 6) Які проекти відносять до взаємовиключних? До заміщуючих? До синергійних?
- 7) Які основні підходи виділяються щодо визначення циклу проекту?
- 8) Чим відрізняється ТЕО проекту від бізнес-плану?
- 9) Які основні проблеми виникають при розрахунку початкової вартості проекту? З чим пов'язані заниження вартості та помилки в розрахунках початкової вартості?
- 10) Які принципи розробки календарного плану реалізації інвестиційного проекту?
- 11) У чому полягає сутність стратегії підготовки інвестиційного проекту?
- 12) Які основні аспекти аналізуються у ході проведення експертизи інвестиційних проектів?

2.2. Дати визначення наведених термінів та понять:

<i>Проект</i>	<i>Інвестиційний проект</i>
<i>Інвестиційне проектування</i>	<i>Життєвий цикл проекту</i>
<i>Техніко-економічне обґрунтування (ТЕО)</i>	<i>Бізнес-план проекту</i>
<i>Початкова вартість інвестиційного проекту</i>	<i>Грошовий потік</i>
<i>Традиційний потік</i>	<i>Операційний грошовий потік</i>
<i>Фінансовий потік</i>	<i>Загальний грошовий потік</i>
<i>Чистий грошовий потік</i>	<i>Релевантний грошовий потік</i>
<i>Кумулятивний грошовий потік</i>	<i>Додатковий грошовий потік</i>
<i>Інвестиційний меморандум</i>	

2.3. Вибрати вірні відповіді на запитання тестів:

1. *Проект* — це:

- а) завдання з певними вихідними даними й планованими результатами (цілями), що зумовлюють спосіб його рішення;
- б) бізнес-план;
- в) програма дій по використанню фінансових ресурсів;
- г) комплекс взаємопов'язаних заходів, розроблених для досягнення певних цілей протягом заданого часу при встановлених ресурсних обмеженнях.

2. До головних ознак проекту не відносяться:

- а) зміна стану на досягнення мети проекту;
- б) обмеженість у часі;
- в) обмеженість ресурсів;
- г) складність;
- д) неповторність.

3. До властивостей проекту не відносять:

- а) масштаб;
- б) складність;
- в) якість;
- г) ризикованість;
- д) тривалість.

4. За об'єктами інвестицій виділяють такі типи проектів:

- а) фінансові;
- б) реальні;
- в) споживчі;
- г) нематеріальні;
- д) фіктивні.

5. За мотивацією (прибутковістю) виділяють такі типи проектів:

- а) з метою скорочення витрат;
- б) вимушені;
- в) мегаполісні;
- г) забезпечують позицію на ринку;
- д) великі;
- є) з метою збільшення доходів;
- ж) підприємницькі;
- з) з метою отримання надприбутків.

6. На етапі початку та побудови проекту здійснюється:

- а) планування та контроль;
- б) управління ризиком;
- в) управління організаційною структурою;
- г) проектний аналіз за аспектами;
- д) оцінка стану проекту.

7. Виділяють такі фази проекту:

- а) концептуальна, контрактна і фаза реалізації проекту;

- б) попереднє техніко-економічне обґрунтування, висновок за проектом і рішення щодо інвестування;
- в) аналіз проблеми, розробка концепції проекту, детальне подання проекту, використання результатів реалізації проекту та ліквідація об'єктів проекту;
- г) передінвестиційна, інвестиційна та експлуатаційна фази;
- д) фаза проектування і впровадження.

8. Цикл проекту — це час:

- а) від преідентифікації до завершення впровадження проекту;
- б) від ідентифікації до початку впровадження проекту;
- в) від завершення підготовки проекту до завершення впровадження проекту;
- г) від початку підготовки проекту до завершення впровадження проекту;
- д) впровадження проекту.

9. При відборі ідей проекту не враховується:

- а) ризик;
- б) зобов'язання зацікавлених сторін;
- в) масштаб;
- г) витрати й вигоди проекту;
- д) грошова одиниця країни.

10. Передінвестиційна фаза не включає:

- а) визначення інвестиційних можливостей;
- б) укладання контрактів;
- в) аналіз альтернативних варіантів та остаточний вибір;
- г) попереднє техніко-економічне обґрунтування (ТЕО);
- д) розробку проектно-кошторисної документації;
- є) розробку ТЕО.

11. Інвестиційна фаза не включає:

- а) проведення узгоджень;
- б) витрати на підтримання діючих потужностей;
- в) пусконаладжувальні роботи;
- г) забезпечення керівника проекту;
- д) витрати на авторський нагляд та контроль;
- є) підготовка експлуатаційних кадрів;
- є) витрати на оновлення основних фондів;
- ж) будівництво, реконструкція, переоснащення.

12. Грошовий потік — це:

- а) баланс грошових надходжень і витрат;
- б) витрати матеріальних, фінансових та інтелектуальних ресурсів з метою одержання доходу;
- в) капітальні вкладення;

- г) кошти, вкладені в об'єкт розвитку;
- д) прибуток від інвестиційної діяльності.

13. До аспектів проектного аналізу не відноситься:

- а) технічний;
- б) екологічний;
- в) ергономічний;
- г) комерційний;
- д) фінансовий.

2.4. Розв'язати задачі:

Задача 1.

Компанія розрахувала, що впродовж наступних п'яти років щорічно матиме такі грошові надходження відповідно (грн.): 8000, 9000, 6000, 5000, 4000. Фактори еквіваленту впевненості за ці ж саме періоди будуть відповідно наступні: 95%, 80%, 75%, 70%, 65%. Початкові інвестиції у проект складають 15000 грн. Ставка прибутковості облігацій – 10%. Визначити ефективність цього проекту, використовуючи метод еквівалента впевненості.

Задача 2.

Розглянемо два проекти: грошові потоки проекту А: у 1-й рік – 40 тис. грн., у 2-й рік – 35 тис. грн. Проекту Б: у 1-й рік – 53 тис. грн., у 2-й рік – 40 тис. грн. Початкові інвестиції кожного проекту – 45 тис. грн. Поясніть, який з проектів найбільш ризиковий, якщо дисконтна ставка зростає з 10% до 12%, використовуючи метод аналізу чутливості реагування?

3. Підведення підсумків заняття.

Рекомендована література:

1. Бакаєв Л.О. Кількісні методи в управлінні інвестиціями: Навч. посібник./ Бакаєв Л.О. - К.: КНЕУ, 2000. – 151 с.
2. Балацький О.Ф. Управління інвестиціями: Навч. посібник./ Балацький О.Ф., Теліженко О.М., Соколов М.О. - Суми: Університетська книга, 2004. – 232с.
3. Борщ Л.М. Інвестування: теорія і практика: Навч. посібник./ Борщ Л.М.– К.: Знання, 2005. – 470 с.
4. Єлейко Я.І. Інвестиції, ризик, прогноз./ Єлейко Я.І., Єлейко О.І., Раєвський К.Є. – Львів: Львівський банківський інститут Національного банку України, 2000.
5. Інвестування: Навч. посібник. / [Гриньова В.М. Коюда В.О., Лепейко Т.І., Коюда О.П.] Харківський держ. економічний ун-т (заг. ред.). -Х.ГІНЖЕК, 2003.
6. Данілов О.Д. Інвестування: навчальний посібник/ Данілов О.Д., Івашина Г.М., Чумаченько О.Г. – К.: Комп'ютерпрес, 2001.
7. Дука А.П. Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування: Навч. посіб./ Дука А.П. – К.: Каравела, 2007. – 424 с.

8. Кілієвич О. Аналіз вигід і витрат: Практич. посібник / Кілієвич О., Соколик С. Пер. з англ. - Київ: Основи, 1999.- 175с.

9. Черваньов Д.М. Менеджмент інвестиційної діяльності підприємств: Навч. посіб./ Черваньов Д.М. — К.: Знання—Прес, 2003.

10. Щукін Б.М. Інвестиційна діяльність: Методичний посібник./ Щукін Б.М. – К.: МАУП, 1998. – 68 с.

11. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент: Учебный курс./ Бланк И.А. – К. Эльга-Н, Ника-Центр, 2001. – 448 с.

12. Бланк И.А. Финансовый менеджмент. Учебный курс. 2-е изд., перераб. и доп./Бланк И.А. - К.: Эльга, Ника-Центр, 2004. — 656 с.

13. Бланк И.А. Управление инвестициями предприятия./ Бланк И.А. - К.: Эльга, 2003.- 480с.

14. Ковалев В.В. Методы оценки инвестиционных проектов./ Ковалев В.В. - М.: Финансы и статистика, 2000. – 512с.

15. Савчук В.П. Анализ и разработка инвестиционных проектов: Учеб. пособ./ Савчук В.П., Прилипко С.И., Величко Е.Г. - К.: Абсолют-В; Эльга, 1999. – 304с.

Практичне заняття 14

ТЕМА: ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ

Мета: узагальнення та закріплення теоретичного матеріалу щодо джерел та форм фінансування інвестиційної діяльності.

План:

1. Короткий огляд вивченого лекційного матеріалу.

2. Виконання вправ:

2.1. Відповісти на питання:

- 1) Які основні переваги використання власних джерел фінансування інвестицій?
- 2) Назвіть основні недоліки у використанні залучених джерел в інвестиційних цілях?
- 3) Які основні переваги використання позикових джерел фінансування інвестицій?
- 4) Назвіть основні недоліки у використанні позикових джерел в інвестиційних цілях?
- 5) Які основні типи фінансування інвестицій? Що таке регрес?
- 6) У чому специфіка фінансування без регресу, з частковим регресом та з повним регресом.
- 7) Назвіть основні способи залучення капіталу в інвестиційних цілях.
- 8) Що таке лізинг?
- 9) Як співвідносяться поняття "лізинг" та "оренда"?
- 10) Назвіть основні типи лізингу та охарактеризуйте їх.

- 11) У чому відмінності фінансового та оперативного лізингу?
- 12) Поясніть сутність фінансування інвестицій на консорційних засадах.
- 13) У чому основні відмінності між субсидюванням, дотуванням, отриманням грантів, субвенціями, спонсорством та донорством?

2.2. Дати визначення наведених термінів та понять:

<i>Інвестиційні ресурси</i>	<i>Оренда</i>
<i>Лізинг</i>	<i>Хайринг</i>
<i>Рейтинг</i>	<i>Ліз-бек (зворотній лізинг)</i>
<i>Фінансовий лізинг</i>	<i>Оперативний лізинг</i>
<i>Чистий лізинг</i>	<i>Селенг</i>
<i>Факторинг</i>	<i>Форфейтинг</i>
<i>Фінансовий інжиніринг</i>	<i>Регрес</i>

2.3. Вибрати вірні відповіді на запитання тестів:

1. Джерелом внутрішніх інвестицій є:

- а) фонд відшкодування;
- б) фонд накопичення;
- в) інноваційний фонд;
- г) фонд заробітної плати.

2. До основних джерел фінансування інвестицій відносять:

- а) внутрішні;
- б) зовнішні;
- в) власні;
- г) позичені;
- д) залучені;
- є) централізовані;
- є) змішані.

3. До зовнішніх джерел фінансування інвестицій відносять:

- а) прибуток, амортизаційні відрахування, довгострокові кредити банків, іноземні інвестиції;
- б) власні фінансові ресурси, кошти державного та місцевого бюджетів, довгострокові кредити банку;
- в) залучені фінансові ресурси, фінансові кошти від продажу цінних паперів, кошти державного та місцевого бюджетів, кошти іноземних інвесторів;
- г) статутний капітал, фонд нагромадження, фонд матеріального заохочення, інші спеціальні фонди.

4. Сума мобілізації (імобілізації) внутрішніх ресурсів визначається як:

- а) сума кредиторської заборгованості на початок року і планової погребі фірми в оборотних коштах па кінець планового періоду;
- б) сума наявних оборотних активів у капітальному будівництві і наявної кредиторської заборгованості на початок планового періоду;

в) скорочення потреби в оборотних активах на плановий період та приросту стійкої кредиторської заборгованості у плановому періоді;

г) сума планової потреби в оборотних активах фірми на кінець планового періоду і перехідної кредиторської заборгованості на кінець планового періоду.

5. Які з названих показників безпосередньо впливають на розмір амортизаційних відрахувань?:

а) сума нарахованого зносу, фондовіддача основних засобів, сума отриманого прибутку, рівень інфляції;

б) сума виведених основних засобів у звітному періоді, рентабельність основних засобів, коефіцієнт вибуття основних засобів, коефіцієнт оновлення основних засобів;

в) сума оборотних активів, сума уведених основних засобів у звітному періоді, вартість виробленої продукції за звітний період, коефіцієнт приросту основних засобів;

г) балансова вартість основних засобів на початок звітного періоду, норма амортизаційних відрахувань, структура основних засобів, строки експлуатації основних засобів.

6. Назвіть переваги оренди основних засобів порівняно з придбанням їх у власність:

а) уможливорює збільшення балансової вартості основних засобів, прискорює відтворення основних засобів;

б) зменшує потребу у власних фінансових ресурсах для придбання основних засобів;

в) збільшує суму прибутку без придбання основних засобів у власність;

г) скорочує тривалість експлуатації основних засобів;

д) зменшує суму податку на прибуток.

7. Усі види грошових та інших активів підприємства, які можуть бути використані для здійснення інвестиційної діяльності називають:

а) фінансові ресурси;

б) інвестиційні ресурси;

в) джерела фінансування інвестицій;

г) форми фінансового забезпечення капіталовкладень.

8. Різновид лізингу, коли лізингова фірма купує за готівку комплект устаткування у фірми-виробника, а потім продає його назад цій же фірмі на виплат відомий під назвиц:

а) фінансовий лізинг;

б) інвестиційний лізинг;

в) мокрий лізинг;

г) зворотній лізинг;

д) чистий лізинг;

с) оперативний лізинг.

9. Якщо об'єктом орендних відносин є високотехнологічне обладнання, а термін користування ним становить 2 місяці, то йдеться про:

- а) лізинг;
- б) селенг;
- в) рейтинг;
- г) хайринг.

10. Діяльність щодо надання фінансової підтримки, сума якої не підлягає оподаткуванню є:

- а) субсидювання;
- б) спонсорство;
- в) донорство;
- г) надання грантів.

11. Інвестиційні ресурси підприємства — це:

- а) усі види грошових та інших активів, що залучаються для здійснення вкладень в об'єкти інвестування;
- б) кошти підприємства, що залучаються для здійснення вкладень в об'єкти інвестування;
- в) власні кошти підприємства, що залучаються для здійснення вкладень в об'єкти інвестування;
- г) власні кошти підприємства та позикові ресурси, що залучаються для здійснення вкладень в об'єкти інвестування.

3. Підведення підсумків заняття.

Рекомендована література:

1. Борщ Л.М. Інвестування: теорія і практика: Навч. посібник./ Борщ Л.М.– К.: Знання, 2005. – 470 с.
2. Інвестування: Навч. посібник. / [Гриньова В.М. Коюда В.О., Лепейко Т.І., Коюда О.П.] Харківський держ. економічний ун-т (заг. ред.). -Х.ГІНЖЕК, 2003.
3. Данілов О.Д. Інвестування: навчальний посібник/ Данілов О.Д., Івашина Г.М., Чумаченко О.Г. – К.:Комп'ютерпрес, 2001.
4. Дука А.П. Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування: Навч. посіб./ Дука А.П. – К.: Каравела, 2007. – 424 с.
5. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність: Навч. посібник/ Майорова Т.В. – ЦУЛ, 2004. – 376 с.
6. Черваньов Д.М. Менеджмент інвестиційної діяльності підприємств: Навч. посіб./ Черваньов Д.М. — К.: Знання—Прес, 2003.
7. Щукін Б.М. Інвестиційна діяльність: Методичний посібник./ Щукін Б.М. – К.: МАУП, 1998. – 68 с.

Практичне заняття 15

ТЕМА: МЕНЕДЖМЕНТ ІНВЕСТИЦІЙ

Мета: узагальнення та закріплення теоретичного матеріалу щодо принципів і функцій інвестиційного менеджменту, розробки та реалізації інвестиційної стратегії.

План:

1. Короткий огляд вивченого лекційного матеріалу.

2. Виконання вправ:

2.1. Відповісти на питання:

- 1) Визначити суть, мету і завдання інвестиційного менеджменту.
- 2) Охарактеризувати інвестиційну стратегію, її види, параметри та показники.
- 3) Охарактеризувати методи розробки інвестиційної стратегії.
- 4) Охарактеризувати зміст портфельного інвестування.
- 5) Назвіть основні принципи формування інвестиційного портфелю.
- 6) Які є типи інвестиційного портфелю?
- 7) У чому полягає сутність збалансованого портфелю і якими методами він балансується?

2.2. Дати визначення наведених термінів та понять:

<i>Інвестиційна стратегія</i>	<i>Інвестиційна привабливість</i>
<i>Інвестиційний клімат</i>	<i>Інвестиційний портфель</i>
<i>Інвестиційне рішення</i>	<i>Інвестиційний менеджмент</i>

2.3. Вибрати вірні відповіді на запитання тестів:

1. За допомогою якого аналізу здійснюється оцінка інвестиційної привабливості підприємства:

- а) прибутковості капіталу;
- б) фінансової стійкості підприємства;
- в) виявлення стадії життєвого циклу підприємства;
- г) ліквідності активів.

2. Інтегральну характеристику окремих елементів як об'єктів майбутнього інвестування з позиції перспективності їх подальшого функціонування та розвитку можна назвати:

- а) інвестиційний клімат;
- б) інвестиційний імідж території;
- в) інвестиційна привабливість;
- г) інвестиційний потенціал.

3. Стратегія інвестування, спрямована на мінімізацію інвестиційного ризику при помірному рівні інвестиційного прибутку носить назву:

- а) агресивна;
- б) консервативна;
- в) кон'юнктурна;
- г) короткотермінова.

4. До основних принципів формування інвестиційного портфелю компанії належать:

- а) забезпечення відповідності інвестиційних цілей інвестиційним ресурсам;
- б) мінімізація ризиків;
- в) оптимізація співвідношення прибутку і ліквідності;
- г) максимізація доходу.

5. На якому положенні базується в інвестиційній діяльності "портфельна теорія"?:

- а) більшість інвесторів формують певну сукупність об'єктів інвестування;
- б) інвестори формують портфель цінних паперів із різноманітних інструментів фондового ринку;
- в) перш ніж вкладати кошти, інвестор проводить портфельну експертизу обраних об'єктів;
- г) всі відповіді вірні.

6. Під диверсифікацією інвестицій розуміють:

- а) відхилення курсової вартості фінансових інструментів від їхньої номінальної вартості;
- б) вид інвестиційної стратегії, що спрямована на розширення або модифікацію інвестиційної діяльності;
- в) ефект від інвестицій у вигляді коштів, які повертаються інвестору;
- г) немає правильної відповіді.

7. Принципи управління — це:

- а) основні правила або неодмінні умови ділової поведінки керівників, засновані на об'єктивно аналітичному підході до керівництва колективом працівників;
- б) способи та прийоми дій керівників, спрямовані на створення в організації необхідних умов для успішного виконання завдань кожним підрозділом або службою;
- в) способи координування дій органів управління організацією та колективів для досягнення поставленої мети;
- г) основні правила дії органів та працівників управління, які зумовлені характером господарської організації та її місцем у соціально-економічній системі.

8. Основною метою інвестиційного менеджменту є:

- а) реалізація інвестиційної стратегії підприємства;
- б) забезпечення організаційного супроводу реалізації інвестиційної стратегії підприємства;
- в) забезпечення найбільш ефективних шляхів реалізації інвестиційної стратегії підприємства на окремих етапах її реалізації;
- г) забезпечення шляхів реалізації інвестиційної стратегії підприємства на окремих етапах її реалізації.

9. Що впливає на розробку стратегії формування інвестиційних ресурсів фірми:

- а) потреба в обсязі ресурсів;
- б) регіональне направлення інвестиційної діяльності;
- в) галузева приналежність фірми;
- г) фінансовий стан фірми;
- д) немає правильної відповіді.

10. Головною умовою визначення періоду формування інвестиційної стратегії підприємства є:

- а) наявність довгострокових прогнозів розвитку підприємства;
- б) передбачуваність розвитку економіки в цілому й інвестиційного ринку зокрема;
- в) наявність довгострокових прогнозів стану інвестиційного ринку;
- г) наявність довгострокових планів розвитку на підприємстві.

11. Обрана стратегічна альтернатива в інвестиційному менеджменті оцінюється за допомогою:

- а) системи показників;
- б) аналізу правильності та достатності врахування при її виборі основних чинників, які визначають можливість реалізації стратегії;
- в) аналізу основних чинників, які визначають можливість реалізації стратегії;
- г) аналізу правильності та достатності врахування при її виборі цілей загальної стратегії розвитку підприємства.

12. Стратегія спрямована на розширення діючого виробництва, не передбачає суттєвого підвищення технічного рівня виробництва, оновлення продукції, підвищення її якості. Яка це стратегія інвестування у реальні об'єкти?

- а) екстенсивна;
- б) інтенсивна;
- в) підтримки;
- г) зростання.

13. Баланс «прибутковість - ризик» зміщений у бік забезпечення певної заданої безпеки вкладень. Про який тип стратегії на ринку фінансових інвестицій йдеться?

- а) консервативну;

- б) агресивну;
- в) помірно агресивну;
- г) надмірно агресивну.

14. Якщо інвестиційна стратегія підприємства зосереджена на реальних об'єктах інвестування, то інвестиційні ресурси будуть спрямовані:

- а) винятково на впровадження інновацій;
- б) винятково на розширення виробництва;
- в) на впровадження інновацій, підтримку та підвищення технічного рівня виробництва, розширення виробництва тощо;
- г) на формування портфеля цінних паперів.

3. Підведення підсумків заняття.

Рекомендована література:

1. Борщ Л.М. Інвестування: теорія і практика: Навч. посібник./ Борщ Л.М.– К.: Знання, 2005. – 470 с.
2. Інвестування: Навч. посібник. / [Гриньова В.М. Коюда В.О., Лепейко Т.І., Коюда О.П.] Харківський держ. економічний ун-т (заг. ред.). -Х.гІНЖЕК, 2003.
3. Данілов О.Д. Інвестування: навчальний посібник/ Данілов О.Д., Івашина Г.М., Чумаченько О.Г. – К.:Комп'ютерпрес, 2001.
4. Дука А.П. Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування: Навч. посіб./ Дука А.П. – К.: Каравела, 2007. – 424 с.
5. Управління інвестиціями на підприємстві. [Козаченко Г.В., Антіпов О.М., Ляшенко О.М., Діб ніс Г.І.]. – К.: Лібра, 2004. – 368с.
6. Черваньов Д.М. Менеджмент інвестиційної діяльності підприємств: Навч. посіб./ Черваньов Д.М. — К.: Знання—Прес, 2003.
7. Щукін Б.М. Інвестиційна діяльність: Методичний посібник./ Щукін Б.М. – К.: МАУП, 1998. – 68 с.

Практичне заняття 16

ТЕМА: ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВЗАЄМОДІЇ СУБ'ЄКТІВ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Мета: узагальнення та закріплення теоретичного матеріалу щодо способів реалізації та взаємодії учасників інвестиційних проектів

План:

1. Короткий огляд вивченого лекційного матеріалу.

2. Виконання вправ:

2.1. Відповісти на питання:

1) Охарактеризувати способи здійснення інвестицій у виробничі фонди.

- 2) Охарактеризувати зміст механізму ціноутворення в інвестиційній сфері.
- 3) Охарактеризувати стратегії ціноутворення.
- 4) Охарактеризувати взаємозв'язки суб'єктів інвестиційного процесу.
- 5) Визначте фактори, що впливають на формування ціни в інвестиційній сфері.
- 6) Визначте зміст та роль тендерів в інвестиційній діяльності.
- 7) Охарактеризувати зміст договорів (контрактів), що регулюють інвестиційний процес.

2.2. Дати визначення наведених термінів та понять:

<i>Підрядник</i>	<i>Договір</i>
<i>Договір підряду</i>	<i>Генеральний договір</i>
<i>Тендери</i>	<i>Кошторис</i>
<i>Кошторисні нормативи</i>	<i>Державні будівельні норми</i>
<i>Прямі витрати</i>	<i>Накладні витрати</i>
<i>Інвесторська кошторисна документація</i>	

3. Підведення підсумків заняття.

Рекомендована література:

1. Пересада А.А. Інвестування: Навч. Посібник/ Пересада А.А. – К.: КНЕУ, 2004. – 250 с.
2. Пересада А.А. Управління інвестиційним процесом./ Пересада А.А. – К.: Лібра, 2002. – 472 с.
3. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність: Навч. посібник/ Майорова Т.В. – ЦУЛ, 2004. – 376 с.

4. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Визначте характерні ознаки економічної категорії „інвестиції”.
2. Визначте ознаки, за якими класифікують інвестиції.
3. Визначте зміст інвестиційної діяльності та інвестиційного процесу.
4. Визначте зміст та основні завдання інвестиційного менеджменту.
5. Охарактеризуйте основні стадії інвестиційного циклу.
6. Охарактеризуйте права і обов'язки інвесторів та учасників інвестиційної діяльності.
7. Визначте функції держави як суб'єкта інвестування.
8. Охарактеризуйте напрямки інвестиційної діяльності господарських товариств.
9. Охарактеризуйте напрямки інвестиційної діяльності комерційного банку.
10. Охарактеризуйте напрямки інвестиційної діяльності інститутів спільного інвестування та страхових компаній на інвестиційному ринку.
11. Визначте та охарактеризуйте основні об'єкти інвестиційної діяльності.

- 12 Визначте роль промислово-фінансових груп та холдингів на інвестиційному ринку України.
- 13 Визначте характерні ознаки фінансових інвестицій.
- 14 Назвіть фактори, що визначають інвестиційні якості акцій.
- 15 Назвіть фактори, що визначають інвестиційні якості облігацій.
- 16 Назвіть фактори, що впливають на ціну фінансових інструментів.
- 17 Охарактеризуйте основні операції, що проводяться на фондових біржах.
- 18 Визначте види інвестиційних портфелів та їх особливості.
- 19 Визначте характерні ознаки реальних інвестицій.
- 20 Назвіть основні об'єкти реальних інвестицій.
- 21 Які види вартості об'єктів власності використовується при оцінці нерухомості?
- 22 Визначте основні методи оцінки об'єктів нерухомості.
- 23 Визначте, за якими принципами здійснюється оцінка об'єктів реального інвестування.
- 24 Охарактеризуйте зміст інновацій.
- 25 Визначте особливості інноваційної форми інвестицій.
- 26 Охарактеризуйте основні складові інноваційного процесу.
- 27 Назвіть основні об'єкти інноваційних інновацій.
- 28 Охарактеризуйте напрямки діяльності технополісів і технопарків.
- 29 Охарактеризуйте основні форми комерційної реалізації нових технологій.
30. Розкрийте зміст та специфіку іноземних інвестицій.
31. Охарактеризуйте основні види та форми іноземних інвестицій.
32. Охарактеризуйте зміст міжнародної інвестиційної діяльності та її чинники.
33. Визначте мотивацію, канали та інфраструктуру міжнародного інвестування.
34. Дайте характеристику прямим та портфельним іноземним інвестиціям та іноземним інвестиційним кредитам.
35. Охарактеризуйте основні функції міжнародних фінансово-кредитних установ та організації на фінансовому ринку.
36. Визначте та охарактеризуйте діяльність спеціальних (вільних) економічних зон та особливості їх створення в Україні.
37. Охарактеризуйте напрямки політики держави із залучення іноземних інвестицій.
- 38 Охарактеризувати інвестиційні проекти за критерієм залежності.
- 39 Охарактеризувати показники оцінки доцільності інвестування: період окупності, середня ставка прибутковості, коефіцієнт ефективності.
- 40 Охарактеризувати показники оцінки доцільності інвестування: чиста дисконтна вартість, індекс доходності, внутрішня норма доходності.
- 41 Визначте структуру та зміст інвестиційних проектів
- 42 За якими ознаками класифікують інвестиційні проекти?
- 43 Охарактеризуйте порядок розробки інвестиційного проекту.
- 44 Які складові включає фінансово-економічна оцінка інвестиційного проекту?

- 45 Охарактеризуйте грошовий потік за періодом життєвого циклу інвестиційного проекту.
- 46 Охарактеризуйте зміст інвестиційних ресурсів підприємства.
- 47 Визначте принципи формування інвестиційних ресурсів підприємства.
- 48 Назвіть основні форми інвестиційних ресурсів підприємства.
- 49 Охарактеризуйте основні методи фінансування інвестиційної діяльності.
- 50 Охарактеризуйте економічну сутність вартості капіталу інвестиційного проекту.
- 51 Охарактеризувати сутність, мету та завдання інвестиційного менеджменту.
- 52 Розкрити зміст функцій управління інвестиційною діяльністю.
- 53 На яких наукових течіях базуються теоретичні засади державного регулювання інвестиційних процесів? Дати їх коротку характеристику.
- 54 Визначте основні принципи державної інвестиційної політики.
- 55 Визначте зміст державного регулювання інвестиційної діяльності.
56. Дайте характеристику важелів державного впливу , які відносять до непрямих методів регулювання інвестиційною діяльністю.
57. Охарактеризуйте один з напрямків державної інвестиційної політики (грошово-кредитної, бюджетно-податкової, аграрної, регіональної, регуляторної, амортизаційної).
58. Охарактеризувати підрядний та господарський способи ведення будівельно-монтажних робіт.
59. Розкрити зміст етапів прийняття інвестором виконаних робіт і готових об'єктів.
60. Розкрити сутність моніторингу реалізації інвестиційних проектів.

5.КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ МОДУЛЬНИХ ТА ЕКЗАМЕНАЦІЙНИХ РОБІТ СТУДЕНТІВ

Модульний або екзаменаційний білет складається з двох частин: теоретичної та практичної. Кожна з них оцінюється в балах за певною методикою. Загальна максимальна сума балів, яку може набрати студент, складає 5. Екзаменаційний білет з дисципліни містить три завдання. Загальна максимальна сума балів, яку може набрати студент, становить 5,00.

Перше і друге завдання екзаменаційного білету теоретичні. Вони передбачають визначення тієї чи іншої категорії, розкриття змісту, сутності явища чи процесу. Мета цих завдань - проконтролювати засвоєння студентами понятійного апарату дисципліни, вміння застосовувати знання з окремих питань до конкретної ситуації та здатність до переконливої аргументації щодо власної позиції. Максимальна кількість балів за це завдання - 1,5. Залежно від того, на скільки відповідь задовольняє вказаним критеріям, кількість набраних балів може зменшуватись.

Третє завдання - задача. Розв'язання задачі дозволяє оцінити наявність у студента навичок практичного застосування теоретичних знань і умінь, воно потребує вміння студента використовувати відомі йому формули для вирішення задачі. Складність та обсяг цього завдання дозволяє оцінити його

максимальною сумою в 2,0 бали. При наявності недоліків кількість балів буде зменшено.

Загальна кількість балів, одержаних за виконання всіх завдань, в подальшому переводиться в звичайну чотирибальну (національну) шкалу за такою схемою:

5,00 – 4,50 бали – “відмінно; 4,40 – 3,5 бали – “добре”; 3,40 – 2,50 бали – “задовільно”; 0,00 – 2,40 бали - “незадовільно”.

Згідно з наказами МОН України № 812 від 20.11.04р. і № 774 від 30.12.05р., а також Положення щодо оцінювання знань студентів за шкалою ЕСТ8 під час семестрового контролю від 25.10.06р. студентам разом з оцінкою за чотирибальною шкалою, виставляються оцінки за шкалою ЕСТ8.

Зіставлення оцінок здійснюється наступним чином:

Середній бал за результатами двох модулів - МК1 і МК2	Семестрова оцінка за національною шкалою*	Семестрова оцінка за шкалою ЕСТ8*
5,0	5	A
4,5	4 або 5**	B
4,0	4	C
3,5	3 або 4**	B
3,0	3	E
2,5	2	PX
2,0	2	PX

* Позитивні оцінки (5,4,3 за національною шкалою і відповідні оцінки -A,B,C,D,E за шкалою ЕСТ8) виставляються, якщо обидві модулі складені позитивно.

** Вища оцінка виставляється у наступних випадках: позитивна активність студента під час занять; участь у предметній олімпіаді з дисципліни; своєчасне виконання і захист індивідуальних домашніх завдань і тощо.

6. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИЙ ТА ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Про інвестиційну діяльність: станом на 25.12.2008р. Закон України від 18 вересня 1991 року / Верховна Рада України.
2. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі. Закон України від 15 грудня 1993р. № 3687-ХІІ.
3. Про інноваційну діяльність. Закону України від 4 липня 2002р. № 40-ІV.
4. Про концепцію науково-технологічного та інноваційного розвитку України. Постанова Верховної Ради України від 13 липня 1999 року № 916-ХІV.
5. Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон. Закон України від 13 жовтня 1992 року N 2673-ХІІ.
6. Про захист іноземних інвестицій на Україні. Закон України від 10 вересня 1991 року N 1540а-ХІІ.

7. Бакаєв Л.О. Кількісні методи в управлінні інвестиціями: Навч. посібник./ Бакаєв Л.О. - К.: КНЕУ, 2000. – 151 с.
8. Балацький О.Ф. Управління інвестиціями: Навч. посібник./ Балацький О.Ф., Теліженко О.М., Соколов М.О. - Суми: Університетська книга, 2004.
9. Борщ Л.М. Інвестування: теорія і практика: Навч. посібник./ Борщ Л.М. – К.: Знання, 2005. – 470 с.
10. Гончаров А.Б. Інвестування: Конспект лекцій /Гончаров А.Б. - Х.: ХДЕУ, 2002. - 179с.
11. Гойко А.Ф. Методи оцінки ефективності інвестицій та пріоритетні напрями їх реалізації./ Гойко А.Ф. - К.: Віра-Р, 1999.
12. Грідасов В.М. Інвестування: Навч. посібник./Грідасов В.М., Кравченко С.В., Ісаєва О.Є. – К.: ЦУЛ, 2004. – 164 с.
13. Данілов О.Д. Інвестування: навчальний посібник/ Данілов О.Д., Івашина Г.М., Чумаченко О.Г. – К.:Комп'ютерпрес, 2001.
14. Дука А.П. Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування: Навч. посіб./ Дука А.П. – К.: Каравела, 2007. – 424 с.
15. Єлейко Я.І. Інвестиції, ризик, прогноз. / Єлейко Я.І., Єлейко О.І., Раєвський К.Є. – Львів: Львівський банківський інститут Національного банку України, 2000.
16. Інвестування: Навч. посібник. /[Гриньова В.М. Коюда В.О., Лепейко Т.І., Коюда О.П.] Харківський держ. економічний ун-т (заг. ред.). -Х.ІНЖЕК, 2003.
17. Кілієвич О. Аналіз вигід і витрат: Практ. посібник / Кілієвич О., Соколик С. Пер. з англ. - Київ: Основи, 1999.- 175с.
18. Ковалев В.В. Методи оценки инвестиционных проектов./ Ковалев В.В. - М.: Финансы и статистика, 2000. – 512с.
19. Коваленко М.А. Фінанси спільного інвестування: Навч. посібник./ Коваленко М.А., Радванська Л.М. - Херсон: ОЛДІ-плюс, 2002.
20. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність: Навч. посібник/ Майорова Т.В. – ЦУЛ, 2004. – 376 с.
21. Матвійчук А.В. Аналіз і управління економічним ризиком: Навчальний посібник./ Матвійчук А.В. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 224 с.
22. Матюшенко І.Ю. Іноземні інвестиції: Навчальний посібник./ Матюшенко І.Ю., Божко В.П. - К.: Професіонал, 2005.
23. Мельник В.В. Міжнародна інвестиційна діяльність: Навчальний посібник./ Мельник В.В., Козюк В.В. -Тернопіль: Карт-Бланш, 2003.
24. Пересада А.А. Інвестування: Навч. Посібник/ Пересада А.А. – К.: КНЕУ, 2004. – 250 с.
25. Пересада А.А. Управління інвестиційним процесом./ Пересада А.А. – К.: Лібра, 2002. – 472 с.
26. Савчук В.П. Анализ и разработка инвестиционных проектов: Учеб. пособ./ Савчук В.П., Прилипко С.И., Величко Е.Г. - К.: Абсолют-В; Зльга, 1999. – 304с.
27. Степченко Д.М. Інноваційні форми регіонального розвитку: Навч. посіб./ Степченко Д.М. -* К.: Вища шк., 2002. – 254с.

28. Управління інвестиціями на підприємстві/[Козаченко Г.В., Антіпов О.М., Ляшенко О.М., Дібніс Г.І.]– К.: Лібра, 2004. – 368 с.
29. Черваньов Д.М. Менеджмент інвестиційної діяльності підприємств: Навч. посіб./ Черваньов Д.М. — К.: Знання—Прес, 2003.
30. Щукін Б.М. Інвестиційна діяльність: Методичний посібник./ Щукін Б.М. – К.: МАУП, 1998. – 68 с.
31. Ендовицкий Д.А. Практикум по инвестиционному анализу./ Ендовицкий Д.А., Коробейников Л.С., Сысоева Е.Ф. – М.: Финансы и статистика, 2001. – 240 с.
32. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент: Учебный курс./ Бланк И.А. – К. Эльга-Н, Ника-Центр, 2001. – 448 с. – С. 123 – 169.
33. Бланк И.А. Финансовый менеджмент. Учебный курс. 2-е изд., перераб. и доп./Бланк И.А. - К.: Эльга, Ника-Центр, 2004. — 656 с.
34. Бланк И.А. Управление инвестициями предприятия./ Бланк И.А. - К.: Эльга, 2003.- 480с.
35. Радионова С.П. Оценка инвестиционных ресурсов предприятий (инновационный аспект)./ Радионова С.П., Радионов Н.В. – СПб.: Альфа, 2001. – 208 с.

Навчально-методичне видання

**Іваненко Лілія Вікторівна
Моїсєєва Юлія Юрїївна**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

і завдання до практичних занять
з дисципліни «Інвестування»

Друкується в авторській редакції